

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai uton külön a Vasárnapi Ujságra félfévre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. uj pénzben. — A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félfévre 10 ft., évnegyedre 5 ft. uj pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Báró Vay Miklós.

Alig van Magyarországon jelenleg férfi, ki a hajdani közélet többféle ágában szentelte volna tehetségét a haza közérdekeinek, kinek erejét több oldalról vette volna igénybe a király és nemzet, s ki különösen a magyar protestáns egyházi téren fényesebb érdemekkel bírna, mint báró Vay Miklós, a magas származásu hazafi, kit fiatal korától kezdve ritka lelki tehetségei és tudományos műveltsége, valamint elbájoló szónoki ereje és szerencsés külső személyes tulajdonai idő folytán a legnépszerűbb férfiak sorába emelének. Rövid vázlatát nyújtjuk ezuttal e nagy tapasztalásu élet egyes mozzanatainak, a rendelkezésünkre álló legújabb források után. *)

Báró Vay Miklós született Borsodmegeye Alsó-Zsolca nevű helységében 1802-dik év april 29-dik napján. A sokat ígérő gyermeknek Váradi Szabó János, a Pestalozzi intézetében képzett nevelő lett vezére és így azon magasztos nevelési elvek befolyása alatt növekedett, melyektől ama kor a társadalom újjászületését várta és remélte. A felsőbb tudományokat a pesti egyetem tanáraitól nagy részben magánleczkéken hallgatta; némelyeket nyilvánosan is, mint Schediust, Schwartzert, Wezerlét, Tomcsányit és Wutecsitet, kik kedves tanítói voltak. — Cleynman pesti német lelkész által konfirmáltatott s tőle tanulta igen terjedelmesen az egyház-történetet, dogmatikát s egyéb hittudományokat.

Letevén a vizsgálatot a hazai törvényekből is, Bárczay Pál pestmegyei alispán mellett lett patvarista, Szögyényi Zsigmond személynőknél jurátus. Bevégezvén iskoláit s joggyakorlati pályáját, 1823-ban Bécsbe ment, ott az egyetemen s polytechnikumban magát tovább képezendő s kivált az idegen nyelvekbeni gyakorlat végett.

Épen külföldi utra, különösen a heidelbergi egyetembe szándékozott, midőn atyját, tábornok b. Vay Miklóst hirtelen elveszté s kénytelen volt, most is élő 85 éves édesanyja báró Adelstein

Johanna segítségére haza sietni s örökségét átvenni. Életét a közpályától elvonultan magánügyeinek akarta szentelni, de magas tehetségei csakhamar elvonultságából a közügyek terére szelíták, hol is pályafutása folytonos diadalmenethez volt hasonló. 1825-ben akkori zempléni főispáni helyettes, később hétszemélynök, tornai főispán s koronaőr Szilassy József által, a rendek kértére, aljegyzőnek nevezetett. Még azon évben megjelent az országgyűlési felső táblánál, inkább hogy tanuljon, mint hogy részt vegyen a

tanácskozásokban. — 1827-ben főjegyzővé nevezetett, de még azon évben egyhangulag első alispánnak választották a zempléni rendek, később pedig kamarássá nevezte ki Ferencz király. Az 1840-ki országgyűlésre követül küldé a zempléni nemesség s ezen országgyűlés után 1831-ben udvari kancellár gr. Reviczky Ádám kértére, annak, mint borsodi főispánnak adminisztrátórává nevezetett ki ő felsége által. Még azon évben a kolera által előidézett pörlázadás lecsendesítésére Borsod-, Heves-, Nógrád-, Gömör-, Tornamegyékben s a Jászságon királyi biztossá nevezetett. E téren szerencsés működése jutalmául a királyi táblánál, gróf Teleki József helyére táblabáronak nevezetett, honnan 1844-ben hétszemélynöki méltóságra emeltetett. Még azon évben Magyarország rendei koronaőrül választották, mely alkalommal, szerzett érdemei törvénybe iktattattak. 1845-ben fölmentetvén Borsodmegeye kormányzásától, a budai helytartó-tanácsához tétetett át, hol rendes elnök volt, ha a nádor vagy tárnok e részben akadályoztattak. Mint ilyen nyerte a

BÁRÓ VAY MIKLÓS.

belső titkos tanácsosi czimet. — 1846-ban kitörvén a gácsországi lázadás, a felség Magyarország felső részébe küldé teljhatalmu kormánybiztosnak, minek következtében szent István király rendje nagykeresztes vitézévé nevezetett ki. 1847-ben a Kárpát vidéken éhség mutatkozván, ismét királyi biztosul küldetett ki, nagy mennyiségű segélypénz kiosztása végett. — Eljárásával megelégedvén a felség, köteletségévé tette, hogy főherczeg Istvánnal, nádorral

*) Lásd Protest. képes naptár. 1861.

választatása előtt utazza be az országot s kapcsolt részeket, mit nehány hó alatt meg is tett, az 1848-ki országgyűlésen mint koronaőr a dignitariusközött foglalt helyet, ennek végeztével pedig István főherceg által Erdélybe küldetett kormánybiztosul, később gróf Batthyány Lajos helyébe ugyanaz nevezte ki miniszterelnökül, mit azonban nem fogadott el. Ugyanazon év október havában Ferdinánd király is azzá nevezte.

1849-ben bevégzé politikai pályáját s lemondott minden hivataláról, a koronaőrseget kivéve. — Mindamellet az akkori gyász-események hullámai az ő feje fölött is összecsaptak s kiállott szenvedések után 1850-ben magányba vonult s a tudománynak és gazdaságnak élt.

Azonban b. Vay működésének egyik legszebb tere az egyházi tér volt, melyen mindenki osztatlan tiszteletét kiérdemlé.

Olvasóink legnagyobb része b. Vayt mint a prot. vallás egyik leghívebb bajnokát ismeri. Csakugyan mind elejétől fogva, bár a politikai pálya csaknem egész életét vette igénybe, mégis megtudta magát osztatni úgy, hogy a haza szolgálata mellett szent vállalása érdekében is megtette mindazt, a mit az őt mint buzgó ősök ivadékától várt és követelt. Tizenkét évig viselte a Szathmár városi egyház s iskola főgondnokságát. 1840—1849-ig főgondnok volt a tiszántúli egyházkerületnek s debreczeni kollegiumnak, mit csak a válságos idők miatt tett le.

Báró Vay Miklós, a legfőbb hivatalokon villámgyorsasággal áthaladt férfiú, a magyar Akadémia igazgató tagja, a bécsi, magyar és bádeni gazdasági egyesület tagja, majd minden szabad királyi város polgára, Fiume és Buccari patriciusa s negyven megye táblabírája magányba vonult s kiállott szenvedése után 1857-ig nem jelent meg közhelyeken; de midőn a szeptember 1-én kiadott legkegyelmesebb cs. pápens miatt felmerült mozgalmak megindultak, kilépett csöndes magányából s mint egyszerű polgár megjelent az 1859. november 15-én Miskolczon tartott egyházkerületi gyűlésen.

A multak dicső emléke, mint fénysugár tünt fel homloka körül s a tiszamelléki egyház-kerület a többi testvér-egyházkerületekkel egyetértve őt választotta, hogy az egyetemes protestantismus ohajtásait s kérelmét a trón zsámolyához vigye, mely kiküldetésében oly buzgósággal járt el, hogy egyház-kerülete csaknem egyhangulag őt választotta főgondnokául *) s a május 15-diki legfelsőbb kézirat, melyben a prot. vallás szabadsága visszaadatik, nagy részben az ő befolyásának eredménye.

Ez báró Vay Miklós politikai s egyházi életének rövid vázlata s valóban el lehet róla mondani, hogy őt a nemzet tenyerén hordozta s királya kitüntette s különösen méltó arra, hogy neve s képe ott ragyogjon a haza jeles fiainak Pantheonában.

A holland költészetből. **)

„Wien Nierlands bloed door d'aders bloeit.“

Kinek érben holland vér csorog; —
Kinél az emlék addig visszajár,
Hol átszakasztá büszke gátjait,
Utat vesztve, a bős tenger-ár, —
Elzuzni undok ellenét. . . .
Ki tud imádni hont s királyt,
Polgár-hitünk két istenét :
Zenditse most harsány dalát :
„Isten, a hont s királyt megáldd!“

Nem látod-e, dalodra mint figyel
Az ég, feléd vetvén tekintetét?
Arczán a nap mosolya égetőbb, —
S meglásd utánad zengi énekét,
Büvös lantján az égi kar :
Hitért, mely veszté annyi jó fiát,
És annyival és annyiszor
Kérdemlé a martyr-koronát :
„Isten, a hont s királyt megáldd!“

Szivünkbe rejtve gyöngygyé lész e dal.
S a harci kürt ha újra felriad,
S ellenre zug megint a tenger-ár,
Kialtva, hogy „rabszolgá-lánczokat
Csörgetni, ifju még e nép!“
Felgyul megint s ajkunkra száll
Sugárzó hurokon, — ekép
Zenditve búbajos szavát :
„Isten, a hont s királyt megáldd!“

E hangokon elnémul bánatod, —
Egy esdeklésbe olvad át a sziv.
S mig hordozod sorsod bilincseit,
Rég szunnyadó nemes vágyakra hiv
S ha a hon, nemzet szent nevének
Égő vágyad tettekre vált,
Dalodba lelkek éjfelén
Beszól a sírból ősapád :
„Isten, a hont s királyt megáldd!“

*) A V. U. 35 számában tévedésből mint a tiszántúli kerület főgondnoka van említve b. Vay Miklós.

**) „National gevoel“ című gyűjteményből. — Adjuk e verset, melynek értéke a hollandoknál a mi „Szózatunk“-éhoz hasonlít, — mint első magyar fordítási kísérletet a holland költészetből.

Ha ajkidon e két név megjelen :
Susogd oly olvadékony — édesen,
Mikint titkos kedvesének nevét
Ábrándosan az első szerelem. . . .
Legyen szent áhitat, mi szól —
Legyen egy érzelmvilág,
Ha zendül a nép ajkiról,
Rezgetve az ég kárpitát :
„Isten, a hont s királyt megáldd!“

E drága föld legyen mindig hazánk,
Bő áldásod borítsa hantjait,
A nép arczáról tündöklő öröm
Vesse a trónra fénysugárait,
Hogy több erény mint drágakő
Ékitse annak zsámolyát;
Onnan derüljön szép jövő
S e hang töltson minden határt :
„Isten, a hont s királyt megáldd!“

S csendes lakoknál, hársak lombja közt
Ha ősök sirján langy szellő lebeg,
Nagy Zvider-ár *) dühöngő habjain
Üvöltve kél a zugó fergeteg —
S a tengerész fennen dalol,
Csenditve kunyhót, palotát :
Forró imát, hálát, ha szól,
Neked zengjen hálát, imát :
„Hogy áldod s áldd a hont s királyt!“

Zombori Gedő.

Bombonnel, a párducz-ölő.

A mint Gérard Gyula veszélyes oroszánvadászataival kivívta az oroszán-ölő nevet, úgy keresztelték el Bombonnelt, bár nem oly nagy mértékben veszélyes, de érdekes párduczvadászatairól párducz-ölőnek. Vadászatairól a párisi vadásznapló több érdekes közleményt hozott napfényre, a minő e jelen czikk is.

Az északafrikai arab kétféle párduczot különböztet meg : a nagyot (dolly) s a kicsit (berrany.) Az előbbi gyakran megtámadja az embert. Ujabban két algiri lakos Blidahból Koleahba utazott szekéren. A mazafrani erdőségben egy párducz fényes nappal a szekérré ugrott s ezt fölfordította; mivel azonban ugrása nem sikerült s első támadásával célzott nem érhetett, megfélemlévén futásnak indult, a mint hasonló esetben a királytigris is cselekedni szokott. Egy Sidi Hamdam nevű arab épen vadkanokra vadászgatott, midőn a párducz hirtelen ráugrott és lováról lerántotta, s ámbár sikerült neki a fenevadat megölni, de maga is nemsokára meghalt veszélyes sebeiben.

Számos más eset is fordult elő Algirban, hogy a párduczok embereket öltek és sebesítettek meg; mely körülmény eléggé tanúsítja, hogy ez a nagyobb fajta párducz mégsem oly félnék állat, mint Gerard állítja. Gerardnak nagyon kevés alkalma volt a párduczot személyesen kiismerni, s csak azt ismételte, a mit róla az araboktól hallott; ezek azonban majdnem természetfölötti lénykép tisztelik s rettegik az oroszánt, s azért nyilvánvaló, hogy ehhez mérve a párduczot félnéknek tartják; mert az egyszer áll, hogy a párducz az oroszán bátorságával nem bir, mely utóbbi, erejében bizva, semmi ellentől vissza nem retten, hanem bevárja azt nyugodtan; míg ellenben a párducz, ha csak lehetséges, hátulról, vagy valamely rejthelyből rohan kiszemelt zsákmányára; ha azonban megsebesül, nem fut el, hanem inkább még dühösebben rohan eleneire.

A mint Gerard kizárólag az oroszánok üldözésére szentelte idejét, úgy Bombonnel a párduczok irtását tűzte ki feladataul. Egy párducz már hosszabb idő óta egy cserjében tartózkodott Bab-Ali közelében, vad, sziklás és szakadásos vidéken. Nehány hét alatt egy öreg ember, két fiú s egy leányka esett martalékaul e dühöngő fenevadnak. Ez esemény folytán a környéken oly nagy lett a lakosok félelme, hogy egy időre még a mezei munka is fennakadt.

Bombonnel hiában nyomozta rejthelyét a vérengző állatnak; nyomain a legvadabb tájakig üldözte, a nélkül, hogy magát a párduczot láthatta volna; miért is elhatározta éjjeli lesre menni. Csalétkül egy kecskét kötött ki, még pedig az arabok tanácsára olyat, melynek nehány hetes gidája volt. Mig a kecskét leshelyétől mintegy husz lépésnyire egy levert karóhoz köttette, a gidát magánál tartá. Ez biztos mód arra, hogy az anyakecske mekegésre birásék, mert egy más, éjnek idején, a ragadozóktól félelmében, világért sem adna egy hangot is. Köztudomás szerint, a macskák fajához tartozó állatok általában rossz szaglással birnak, s azért zsákmányukat csak kis távolságról érzik meg; de annál finomabbak hall- és látserveik.

Az arab, ha éjjel lesre megy, fára vagy sziklára mászik, s nem teszi ki magát a netalán megsebesített párducz támadásának. Bom-

*) Zeider : hollandiai tenger-gát.

bonnel nem így cselekedett; dacára az arabok intései s jóakaró tanácsainak, a vad barlangjában, a földön várta a jó szerencsét.

Már néhány órát töltött leshelyén, minden eredmény nélkül. A hold, mely eddig világított, néhány perczele felhők alá rejtőzött, s az ennek folytán beállt sötétség miatt nem tarthatá legközelebbi környezetét oly figyelemmel, mint eddig. Körülbelül éjfél után egy óra lehetett. A kis gidát épen fel akarta megint emelni, hogy ezáltal mekegésre, s anyját feleletre bírja, midőn egyszerre tompa, nehéz esést hallott, azután egy rövid jajhangot — s a kecske meg volt ölve. Hallotta, mint ropognak a szegény állat csontjai a párducz fogai közt, a nélkül azonban, hogy valamit láthatott volna. Csak miután már sokáig mereven nézett, tünt föl előtte egy határozatlan fekete tömeg. Bombonnal a földön ülve lesett; előtte egy két láb magas, fölül villás karó állt, erre volt fegyvere fölakasztva. Háromszor emelte az arcához, de mindannyiszor ismét visszatette, mert a látvonalat sehogysem tudta a sötétben eltalálni, jóllehet elővigyázatból egy kis gyémántdarabkát is erősített a fegyver végére. E végzetes helyzetében sem vesztette el hidegvérűségét, kivette puskája csövéből a golyótöltést, s helyébe 24 srétes töltést vert. Ezután újra czéloz és lö. Minden csendesen maradt, egy hang sem volt hallható. A párducz, fején és szívéen találva, a kecskén összerogyott. Ez első kísérlet sikerülte sokat tett arra, hogy Bombonnal a párducz vadászat iránt szenvedély fejlődjék ki. Minden faluban, a hol csak megfordult, jutalmakat tűzött ki azok számára, kik öt valamely párducz nyomaira, vagy rejthelyére tudják vezetni. Néhány hónap alatt hat párduczot ejtett el, s hire, mint párduczvadászé, csakhamar elterjedt az egész tartományban.

Igen érdekesekek azon észleletek, melyeket Bombonnal a szegény kecskének viselete körül tett, midőn ezek családok voltak kikötte. Már jóval előbb, hogysem a párducz megjelent, ösztönüknél fogva reszketni s nyugtalanodni kezdtek. Egyik éjjel a félelmében remegő kecske többször megkísérté a kötelet, melylyel meg volt kötve, elszakasztani. Bombonnal, azon véleményben, hogy valahol a közelben sakálébak járnak, föl-emelte a kis gidát a levegőbe, hogy megszólaltassa s annak következtében anyját feleletre bírja; ez azonban fia mekegésére csupán egyetlen, rövid, átható vészhanggal válaszolt, mit a kis gida tökéletesen megértene látszott, s rögtön elhallgatott, úgy hogy Bombonnalnak minden további kísérlete, öt kiáltásra birni, sikertelen maradt, még veréssel sem boldogulhatott. E fölötti zavarában nem tehetett egyebet, mint hogy a kis gida hangját kezdte utánozni. Erre az anyakecske mereven rátekinített, mialatt előlábaival a földet türelmetlenül kaparta, s újra egy rövid vészhangot hallatott, mintha ezt akarta volna mondani: „hallgass, már a gyilkos közelünkben van.“ És valóban, Bombonnal e pillanatban észrevette a párducz világító szemét, melyek két izzó széndarab gyanánt a cserje közt ide s tova mozogtak. A legközelebbi pillanatban a párducz már a kecskén volt. Ugyanekkor Bombonnal egy golyót röpített fejébe, mire rögtön összerogyott.

Bombonnal vadászatait eddig szerencse követte; azonban csak kicsinyben mult, hogy végre ő is életét nem vesztette, a mint mindjárt látni fogjuk.

„Arabok — írja ő maga — azon tudósítással lépett be hozzám, hogy egy párducz egy tevét ölt meg. Én azonnal utnak indultam, s éjjel alkalmas helyen lesre álltam. Egymásután hat éjjel vártam hiában, hetedik éjjel három párducz jött leshelyem felé, egy nőstény s két him. Kis kecskémet azonnal kiáltásra unszoltam, de a párduczok, mintha mitsem hallottak volna, szép csendesen tovább lépegettek. Csakhamar azután hallottam, mint viaskodott a két him egymással. Azután nem láttam s nem hallottam többé semmit.

„Másnap reggel egy arab jelenté, hogy egy párducz ismét egy kecskét rabolt el. Én azonnal követtem őt. Néhány más arab már várakozott rám egy kecskével. Elérvén azon helyre, a hol lesre akartam állni, a kecske megkötését, szokásom ellenére, az arabokra bízam, a nélkül, hogy utána néztem volna, ha vajjon jól van-e megkötve. E mellett vadászkecskémet, melyet egyébkor magam mellé a földbe szoktam szurni, most hanyagságból övemben hagytam. A bokrok ágait is, melyek közt elhelyezkedtem, elfelejtettem most letördelni, pedig azok szabad mozgásomnak nem kis akadályára lehettek. A mint az arabok eltávoztak, s én épen néhány ág letördelésével foglalkoztam, a párducz villámgyorsan a kecskére ugrott. A hold még nem kelt föl, körülem teljes sötétség volt, s azért a fenevadat csak nagyon homályosan láthattam. Miután elvem volt, addig sohasem löni, míg a vad fejét tisztán ki nem vehetem; elha-

tároztam a hold fölkelését bevárni, a mi már nemsokára bekövetkezendő volt. Természetesen, arra számítottam, hogy a párduczban lesz annyi emberség, addig várakozni. De csakhamar észrevettem csalódásomat. Az én párduczom föl-emelte a kecskét, s vele távozni készült Zsákmányát oly könnyen tartotta szájában, mint egy macska az egeret. Ezt látva, megfejtkeztem elvemről, eszembe jutott a sok álmatlan éjszaka, mit leshelyemen minden haszon nélkül töltöttem. Löttem tehát, s a párducz összerogyott. Önkéntelen álltam most fel, hogy szükség esetére még egy golyót bocsássak agyába. De alig hogy a megsebesített vad észrevett, nyilsebesen rám ugrott s leterített. E támadás oly gyorsan s váratlanul jött, hogy puskámat másodsor ki nem löhettem.

„E borzasztó helyzetben, a dühöngő párducz körmei közt, kétségbeesve keresem jobb kezemmel vadászkecskémet, mialatt balkezesem paizs gyanánt magam elé tartám, hogy nyakamat a fenevad fogai s körmei ellen némileg védhessem. Hiában kereszem kécskémet övemből kivonni, köpenyem ránczai akadályoznak. Ezalatt sikerül a párducz nyakát balkezemmel megragadni, melybe fogait azonnal beleeresztette. Ismét megkísértem kécskémet előrántani, de siker nélkül. Vérvesztett balkezemmel tovább nem bírván elleneimet tartani, egyszer csak azt veszem észre, hogy a dühös vad nyakamba csimpeszkedett, mely azonban, szerencsémre, meglehetősen védve volt köpenyem gallérja által. Kétszer harap tele dühvel arczomba, csontjaim ropognak s fogaim kihullanak. Iszonyu kínaim közt még egyszer megfeszitem minden erőmet, s a párducz nyakát megragadom; arczomat sikerül megszabadítanom, de karomat ismét összemarcangolja. Dühösen kap most a fenevad fejéhez, azt hiszi, hogy ezuttal sikerül neki, azt fogaival összemorzsolni; hanem szerencsémre, csak a fővegem marad körmei közt, melylyel, mintegy zsákmánnyal eltávozik, azt utközben dühösen szaggatva. Erre fölugrom én is, s kécskémet valahára kihuznom sikerülvén, utána indulok, hogy a harczt folytatva, boszút álljak sebeim s azon öt fogamért, melyek a küzdőtéren szerte hevernek; — ekkor jelennek meg az arabok, kik a lövést hallották. Visszatértem velök a faluba, vérrel és sebekkel elborítva.“

Másnap az arabok üldözésére indultak a párducznak, de csakhamar nyomát vesztették. Azonban néhány nap mulva ráakadtak, párját kiléhelve, s hienák és sakálok által félig fölemészelve.

Bombonnal e küzdelemben fején négy, arczán tiz, karján nyolcz, és balkezén öt sebet kapott, s ezenkívül öt fogát is elvesztette.

Miután nagyobb részt sulyos sebeiből felgyógyult, az arabok azt hitték, hogy jövőre, ha párduczra fog vadászni, fára vagy kősziklára mászik, a mint ők szoktak. De csakhamar belátták, hogy csalatkoztak, mert Bombonnal kijelenté, hogy inkább lemond a vadászatról, hogysem az ellenségre biztos rejthelyből leskelődjék.

A délibáb. *)

Rajzok Északamerika nyugati részeiből.

Messze messze, Északamerika nyugati tájain, hol a folyvást derült égvégtelen rétségek s beláthatatlan sivatár homokpuszták fölött boltozódnak; hol a magános vándor, utját delejtű és a csillagok szerint irányozza, s hiában keres nyugopontot szeméinek a messze láthatáron; hol sem halom vagy hegy, de még csak egy fa vagy bokor sem köszönti a kémlelő szemeket; ott képződik a délibáb.majd nyájasan csalogatva, majd ingerkedve s aggálylyal töltve el a bámuló utast.

Már kora reggel kezdi el szeszélyes játékát e tünemény; mert ha a nap, az éj homályát elnyomva, halkkal a pusztá széléhez közel, akkor támadnak kelet bitoros láthatáran, mintegy láthatlan kéztől építve, tündéri paloták, festői városok, karsu obeliszkek s szabályos emléksobrok, minőket a legmerészebb képzelem is alig volna képes kigondolni. Ezek helyökből elvárszolt alakjai hegyek, halmok és erdőknek, melyek sokkal távolabb levén, hogysem a láthatáron föltűnhetnének, a felsőbb légrétegekben tükröződnek.

A mint most a nap lassankint mind magasbra emelkedik, a képek körvonalaival változnak s kisebbednek, mind jobban s jobban elhalványulnak, hasonlóan az elmosódó álmokképekhez. A mint aztán az első napsugarak a messze síkságon szétölelnek, a tündéri képek végre összefolynak s teljesen

*) A délibáb (Fata Morgana) sajátos lég-tünemény, légtünet, mely úgy képződik, hogy egyenlőtlen hőmérsékű és sűrűségű légrétegek egymással érintkeznek. E tünemény látcsalódáson alapszik, mely a távol láthatáron különféle képeket u. m. tornyokat, épületeket, hajókat, állatokat stb. tüntet föl előttünk, melyek azon helyen valóságban nem léteznek, hanem a napsugarak sajátságos megtörése által más helyekről odavarázsolhatók. Hasonló tünemények másutt is láthatók, a hol messze terjedő síkságok terülnek el, s hol a nyugodt fölmelegült és ezért megritkult alsó légrétegek a felsőbb, sűrűbb rétegekkel csak lassankint vegyülnek. A magyar alföldön eléggé ismeretes.

eltűnnek; ekkor a végtelen rétség mintegy zöld tenger, a sárga homokpuszta pedig mint a halál merev, borzalmat ébresztő képe terül el a fáradt vándor szemei előtt. — Midőn még a rónaságon sötét árnyak pihennek, a harmat a fűszálakon gyöngyösként remeg s a kihült homokot gyengén megnedvesíti: akkor rázza ki a port takarójából a puszta lovag, fölnyergeli a türelmes állatot, s a hűvös reggeli órákat felhasználandó, kettőztetett léptekkel siet tova. Bámulva s gyönyörködve nézi a légben föltűnő városokat, várakat, halmokat, melyek feléje oly hívólag integetnek s a nap közel feltűntét hirdetik. Ő jól ismeri e tüneményt, s számolja a napokat, melyek őt az árnyas erdők és felnyuló hegyektől elválasztják, melyek még a láthatár alatt vannak ugyan, de már nem messze létüket a légtükrözés elárulja.

A nap főlebb emelkedik; ezerféleképp törnek meg a sugarak a sima, soksznúi kavicsokon, melyek a földet mozaikszerűen borítják, s a megerősödött fény fájdalmasan érinti a mindenfelől elvakított szemet; lehajtott fövel ülnek az utasok nyergeikben, s leeresztett fövel lépegetnek odább a türelmes lovak, mintegy előérzetében azon kinnak, melyet nekik, a mindjobban emelkedő nap hevében, szomjuk okozand. A lovagok tartózkodnak minden beszélgetéstől; a kobakból a víz már rég kifogyott, s ki tudja, mikor fognak ismét vízre bukkanni, mert köröskörül, a meddig csak a szem elhat, semmi jel sem mutat arra, hogy valahol a közelben forrás léteznék; még a légtükrözés is, mely távol erdőkkel s patakokkal biztatott, eltűnt, s helyét ama kínzó légiáték foglalta el, mely Afrika homokpusztáin oly jellemzőleg „gazella szomjának“ nevezetik.

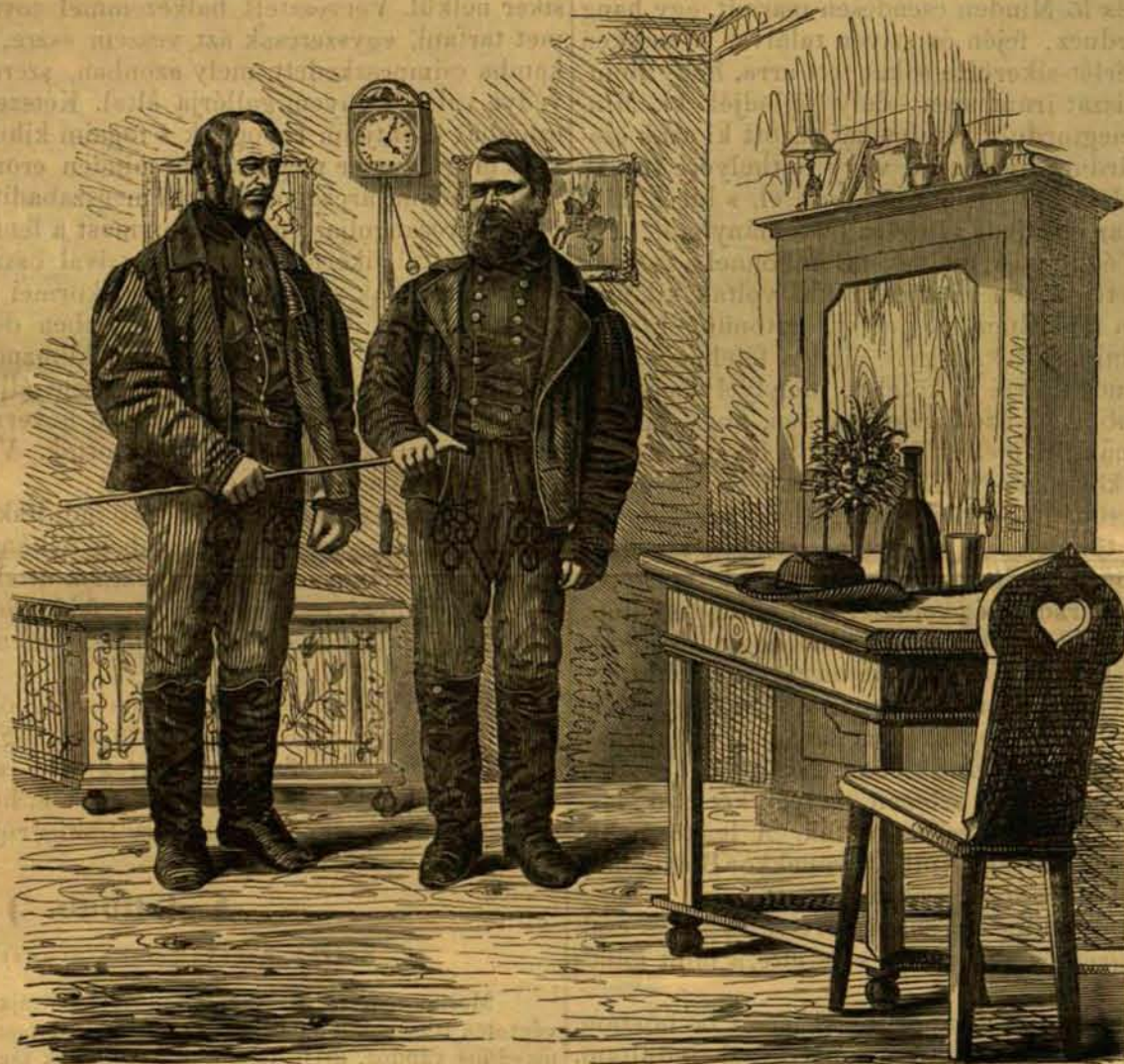
Barátságosan int a távolban egy kis víztükröt, melyet ugyan sivár homok vesz körül, de annál kedvesebben mosolyg belé az ég derült arcával. Figyelmesen néznek felé az utasok, még figyelmesebben vizsgálják lovaikat, melyek azonban ösztönüktől sarkaltatva, tévedés nélkül, lehajtott fövel folytatják utjokat, nem is figyelve a vízre, mely velök egyenlő lépést tartva, csalogatva látszólag előre siet. A nap magasra emelkedik, s már csaknem függőlegesen löveli égető sugarait a forró homokra. — Most a tó hirtelen elkezd mindenfelé terjeszkedni, s tengeröböl módjára, mint nagy vizek áradásakor, szétterjednek a hullámok, nagy félkört képezve a vándorok körül. „A puszta kisértete,“ szól a fehér utazó vörösbőrű kalauzához. „Ez a gonosz szellem, mely minket kizozni akar,“ felel ez utóbbi; „meghí bennünket pihenni, hogy aztán megrontson; de igyekezete hasztalan, még állataink sem hisznek neki.“

A keskeny szárazföld, mely a terjedelmes tavat a láthatártól elválasztja, mind jobban kisebbedik, míg végre egészen eltűnik, s mintegy örök oczeánon lebeg tekintetünk egy víztükröt felett, mely a messze távolban a verőfényes levegővel összefoly. A fölmelegült légkör reszket s csillámlik, és a tó szabályos, egyenlő hullámokkal mozog; mérföldre mérföldet hagynak maguk után a lovagok, s épen oly gyorsan távozik előlük a csalékony víztükröt. A homok ropog a patkós lábak alatt, s a szorult mellből pihegve tör ki a lehelet; egyébként halálcsend uralkodik mindenütt; a természet mintha kihalt volna, s néhány aranyos futoneczon kívül, melyek a laza homokon gyorsan továsietnek, legkisebb élet sem mutatkozik e nyomasztó magányban. Most egyszerre, nem nagy távolban, fölmerül a vízből két idomtalan alak; azt hinné az ember, hogy félig behomokosodott sphinxek, ha némi mozdulatok által életet és saját akaratot nem mutatnának. Látszólag uszva közelitenek egymáshoz, hatalmas lökéseket tevének, majd ismét elválnak, s világosan tükröződik megfordított képök a tiszta, rengő hullámokban. Most a sphinxek, mintegy varázsütésre, széles, laposra nyomott uszómadarakká változnak, melyek majd kinyújtott, majd összehúzott nyakkal büszkén járnak a vizen föl s alá. Minden pillanattal közelebb érnek a lovagok a csudálatos teremtményekhez, s a mint ezekhez állásukat változtatják, a szerint változik ezek sajátos alakja

is, mert miután alig látható pontokká töpörödtek össze, elkezdenek ismét nőni, fel, fel a magasba, míg végre hosszú, hórihorgas darvakhoz lesznek hasonlók. E darvak középett egyszerre kettészakadnak, s lesz belőlök négy, melyek közül kettő fejtetőn áll, magasan felnyuló lábaikon tartják ép oly hosszalábú képmásaikat, s melyeknek minden legkisebb mozdulatát hűségesen utánozzák. A víz e kísértetes képek alól tovább látszik sikamlani, s néhány lépés után az utazók két éhes hollót pillantanak meg, melyek közeledtükre a forró homokból fölemelkednek s zajosan káromva repkednek fölöttük. „Ezek a rossz szellemek,“ szól az indián, „de mindhiában leskelődnek hunsunkra.“

A fehér utas igenlőleg int fejével, s aztán hallgatva folytatják tovább utjokat. Gépíleg meresztik szemüket néhány vadnyomra, melyek a mennyire a lazahomokban kivehetők, ugyanazon irányban állnak. A lovagnak egy mozdulata készíti az utasokat, hogy föltekintsenek, és ime, csekély távolban egy szép gazellát pillantanak meg, mely fekhelyéből épen fölemelkedett, s kíváncsian bámul a jövőkre. A fehér utas löfegyvere után nyul, de azon pillanatban a gazella, mintegy megsejtve a fenyegető veszélyt, nagyokat ugorva tovairamodik. A gyorsalábú állat csakhamar eléri a tavat; a víz nem gátolja futását, de megkettőzteti alakját a legközelebbi pillanatban. A két egymásfölött függő árnyaszerű alak ide s tova hintázva, néhány hasztalan

egyesülési kísérlet után egymással összénő, s majd óriási kinyulva, majd ismét összetöpörödve, a gazella feltartatlanul tovairamlik. — Hirtelen elmerül a hullámokban, csak nyaka és feje áll még ki, de végre ez is eltűnik, csak fülei s agancsai buknak föl még néhányszor; a csalékony víz pedig több mérföldnyire, megszakadás nélkül reng és hullámlázik szokott ingerkedő módja szerint. — Óra, óra után mulik, a lovak kimerülve követik a futó tavat, mely mintegy játszva, majd kiterjed, majd újra összehúzódik s mindig tovább és tovább tolja alacsony partjait. Szigetek merülnek föl s tűnnek el ismét; egy keskeny földnyelv támad néha a víz s a láthatár közt, s folyamszerű vizsugarak lövelnek időnkint különböző irányban. — A nap hanyatlík, rézsut löveli sugarait; a szigetek sűrűbben támadnak, a víz kevesbül, míg végre csak itt-ott láthatók még apró csolyák a homoksíkon; de utójára ezek is elenyésznek, s zavartalanul áll ott ismét szomorú valóságában a

Birói pálcza átadása.

kietlen sivatag. — „Szeretném, ha a víz már nem messze volna,“ szól a fehér lovag kísérőjéhez, miközben szánakozva veri le a port a türelmes állat veritékes nyakáról.

„Mielőtt a nap lemegy, ott leszünk,“ válaszol a vörösbőrű, s aztán szóltalanul folytatják tovább utjokat.

Most egyszerre a lovak hegyezni kezdik füleiket, lehegve ömlik ki a meleg pára kitágított orrlükaikon, s minden sarkantyuzás és korbácsolás nélkül megkettőztetik lépteiket. — Emberi szem a víz közellétét még föl nem fedezheti, de a lovak már észrevették, új tűz éled szemeikben, s oly könnyen lépegetnek, mintha semmi teher sem nyomná hátukat. Egy órával később lovakok és lovak isznak már egy csekély, de tiszta vizű forrásból, mely egy völgyoldalból fakadván, homokos környezetét kissé megöntözi. A csekély fű, mely a forrás körül tenyész, jobban lebilincseli a lovakat, mint akármily hosszú pányvakötél.

A lovagok pedig, takarékos falatozás után leheverednek, hogy a nap fáradalmait az üdítő esti légben kissé kipihenjék. A nap lenyugszik, a szürkületet csakhamar éjhomály váltja fel, sötét árny takar be mindent, a mi a szemet kellemetlenül érinthetné, s a képzelem játékanak szabad tér nyílik; a kék égen pedig egymásután tűnedeznek föl a fényes csillagok, éberen örököndők az alvó utasok felett.

Biról-pálca átadása.

Hazánk némely vidékén szokásban van, hogy a községbírói hivatal jelképileg adatik át a lelépő bíró által az újonnan megválasztottnak, oly módon, mint azt ide mellékelt rajzunk mutatja. Neveztetik e tény: *birói pálca átadásának* s csak ezen formalitás megtörténte után léphet az új bíró hivatalába. Oly országban, mint a mienk, hol kegyelettel csüggünk az ősi szokásokon, ily külső formások megőrzése, melyek senkinek nem ártanak, igen kívánatos. Rajzunk azon birói pálca-átadást ábrázolja, mely egy pár évvel ezelőtt Fehérmegye *Csoór* népes helységében az illető járásbeli előjáróság jelenlétében ment véghez, a midőn a községnek addigi érdemes, derék bírája, Sipos János, ki 20 évig csaknem folytonosan intézte a község ügyeit, nyugalom után vágyva, birói hivatalát mindszent napján értelmes oktatás mellett átadá megválasztott utódjának, Halgantz Jánosnak. (A rajzot Schreker J. fényképez uti albumából vettük s az ő szivességének köszönhetjük.)

Vannak papjaik is; Uj-Dél-Walesben, Karradsik-nak, máshol Mulgaradok-nak hívják, kik is a főszertartásokat végezik. Ezek fúrják ki az orrporczát, a serdülő ifjak fogait kövekkel kiverik, a leányoknak a gyűrűs-ujj két utolsó izét letörlik stb. Szokatlan esetekben tanácsot is kérnek tőlük, s ezenfelül még orvosok és jóvendőmondók is. Néhol oly hatalmat tulajdonítanak nekik, mely szerint égdörgést, esőt s betegséget képesek előidézni és megszüntetni. Szokott ünnepük, az ugynevezett Korrobori ünnep. Ezt magános, félreeső, nagy erdős helyen éjjel szokták tartani tánczok kíséretében. A nézők félkörben ülnek, minden tizedik előtt tőle tiz lépésnyire tűz lobog, melyet fiatal legények tartanak fenn, s mely előtt van a táncztér. A nők, kik a zenekart képezik, csaknem egészen elvonulva állnak a szem elől; de sívító hangjuk és az éktelen csörgés, mit hosszú kötélre fűzött fadarabokkal előidéznek, nagyon is hallatszik. A tánczoló férfiak fejére mázolvák, s mindent elkövetnek, hogy magukat minél rutabbá s visszariasztóbbá tegyék. Nyolcz lép föl, s oly gyorsasággal, mintha csak oda varázsolták volna őket, egyforma állásba helyezkednek és a sötét éjben e fekete haju fehér alakok megjelenése nem cauda, ha nagy hatást idéz elő. Erre ismét megszólal a zenekar s a fehér alakok el kezdenek reszketni, mi kivált térdükön s könyökükön látható, s szép rendben, körben forognak a tűz körül, folytonosan

Képek Ausztráliából: II. Ugrány-vadászat.

Képek Ausztráliából.

(Vége.)

Ausztralia őslakosainak is van vallásuk, de vallási fogalmaik igen együgyűek és ingadozók. Uj-Dél-Wales lakói egy jó és rossz szellemet hisznek; a rossz szellem gyakran megjelenik kigyó-alakban. A jó szellem védi az embereket a sötétségben lakó rossz szellemtől, mely a világosságtól és tüztől fél és melynek kiengesztelésekép hajtódárdát áldoznak. A halál utáni életet is hiszik. Különösen el van terjedve azon hiedelem, hogy a bölcsék nem közönséges emberek, hanem hogy új testben a földre ismét visszatért föld fia (ausztráliai). Egy gyarmatos Perth városban messze földről meglátogatott évenként több ausztráliai, mert egy elhalt rokonukhoz igen hasonlított, s azt hitték, hogy ő ennek visszatért lelke.

A halottat némely vidéken sok szertartással eltemetik, másutt megégetik. A Murray, Lachlan és Murrumbidgi folyó partjain nagy sírok állnak, kupalaku öt láb magas földhalmok, melyekben részint hullák, részint ezek hamvai vannak eltemetve. A sírok körül lehántott fatörzsek voltak félkörben fölállítva, s rózsából s mohból készített alakokkal fölékesítve. Még egy temetkezési módjuk van. Nehány fatörzsről több dorongot tesznek keresztbe, erre a hullát kitérítik, melyet jól vastagon betakarznak füvel, csak arcát hagyva meztelenül. A ragadozó állatok aztán fölprédálják az ily hullát (lásd a képet 448. oldalon).

Egyébiránt az új-hollandi babonás félelemmel bír a sírok iránt. Egy gyarmatos sokáig háborgattak támadásaikkal. Egyszer a viaskodásban elesett két új-hollandi testét kapuja elé temetteté. Ez időtől senkisésem közeledt háza környékéhez.

a *wru wru* szót kiáltozva, mi olyképen hangzik, mint a rokká pörgése, s e közben a zené tapjához igyekeznek tartani magukat. Így megy ez szakadatlanul mintegy negyedóráig, ekkor a tánczosok eltűntek ép oly gyorsan, mint megjelentek. Ezután egy csoport fiatal fiú lépett elő a sötétségből, kik a felöltötte mozgásait s taglejtéseit igyekeznek utánozni. Ezután ismét a tánczosok lépnek fel egymásután, kezükben kis bokkrétát tartva, s egymásután, mint az ugrány (kenguruh) szökdecselve. Ezután kimért léptekkel a tűzek közt járnak ide-oda, miközben jobb karukat gyakorta kinyújtják. És így folyik a táncz és zene fölvaltva egy óráig, miközben a néző közönség a legnagyobb csendben figyelt.

Allandó rendet vagy együttélést az újhollandiak közt nem találhatni; mindenütt kisebb törzsekre oszlanak, melyek néhány családból állanak. Némely vidékek törzsei egyenlő név és nyelv által némi összefüggésben állnak, de csak néha gyűlnek össze p. o. nagy vadászat, nagy ünnepélyek stb. alkalmával. Az egyes törzsek fegyvereik és egyéb eszközeik alakja által különböznek, valamint testöket is különbözön festik. Némelyek bizonyos kerületet hazájuknak tekintnek, azt lehetőleg védik; azonban hosszabb és pusztító háborút ritkán viselnek. Néhol a törvényes s örökös uralkodó áll a törzsek fölött; másutt pedig csak rendkívüli alkalmakkor ismernek ilyent el. Különös, hogy minden állam s társadalmi szervezetet nélkülöznek a törzsek közt, mégis sok helyütt bizonyos rangfokozat uralkodik. Ilyenek az *erniung* és *tem*, vagy *taman* osztály. Az egyik tagja nem házasulhat a másik tagjával össze, kivéve, ha bizonyos büntetésnek aláveti magát, de ekkor is a gyermek az anya osztályába tartozik.

Ugyilátszik, hogy a többnejűség divatos náluk, de a szükség mégis egy nővel megelégedni kényszeríti. Az egy törzshöz tartozók többnyire a

maguk törzseiből nőszülnek. A nő teljesen férje hatalma alatt áll; minden nehéz munkát ez teljesít, de ugylátszik, hogy méltatlan bánásmódban sohasem részesül.

Az utazók dicsérik az új-hollandi nők szelid és fegyelmet ismerő magukviselését, mely csak ott látszik kivételt képezni, hol az európaiak befolyásának nyomai láthatók. Nagy ragaszkodást tanúsítanak gyermekeik iránt, de a gonoszakat kivégzik, valamint az iker egyikét, ugylátszik azért, mert a szegényebbeknek igen terhes mindkettőt táplálni.

Mivel a törzsek gyéren közlekednek egymással, azért majd mindegyik külön nyelvel, vagy legalább kiejtéssel bír, úgy hogy néha a közel szomszédok nem értik meg egymást.

Az Európából beköltözött gyarmatosok még eddig kevés jó befolyást gyakoroltak az új-hollandiakra, mert ezek az európaiak közelében, Sydney környékén, leginkább elkorcsosodtak és a legszánandóbb állapotban vannak. Egyébiránt azok, kik közölök az európaiakhoz szolgálatba állnak, igen ügyesek és sokra használhatók.

A titkos irás.

Ujabb időben a diplomaták által használt titkos irási rendszerek abból állnak, hogy minden betűt s bizonyos neveket, szavakat, szójárásokat, kifejezéseket, bizonyos szám képvisel és hogy avatatlanok annál nehezebben fejthessék meg az ily irást, néha némely gyakrabban előforduló szónak vagy betűnek képviselésére két vagy több számot is jelelnék ki. Hogy pedig az egészet még nagyobb homály borítsa, az ily kitekért nyaku *abc*-ét majd minden évben változtatják, úgy hogy az avatotton kívül ugyan senki sem igazodik el azon. Például egyet ideirunk.

a . . .	6 . . .	19 . . .	500 . . .	46
b . . .	8 . . .	50 . . .	250 . . .	20
c . . .	4 . . .	2 . . .	125 . . .	18
d . . .	11 . . .	41 . . .	65 . . .	87
e . . .	37 . . .	47 . . .	201 . . .	900
f . . .	49 . . .	96 . . .	113 . . .	6998
g . . .	23 . . .	43 . . .	68 . . .	160
h . . .	39 . . .	93 . . .	20 . . .	8446
ij . . .	57 . . .	80 . . .	98 . . .	105
k . . .	64 . . .	86 . . .	244 . . .	9797
l . . .	51 . . .	69 . . .	83 . . .	111
m . . .	13 . . .	63 . . .	92 . . .	536
n . . .	54 . . .	102 . . .	107 . . .	5886
oö . . .	58 . . .	79 . . .	129 . . .	7654
p . . .	21 . . .	95 . . .	140 . . .	999
q . . .	35 . . .	84 . . .	110 . . .	1220
r . . .	59 . . .	81 . . .	108 . . .	548
s . . .	52 . . .	74 . . .	103 . . .	1370
t . . .	56 . . .	82 . . .	104 . . .	925
u . . .	53 . . .	97 . . .	112 . . .	1000
v . . .	32 . . .	94 . . .	203 . . .	1266
w . . .	80 . . .	3 . . .	25 . . .	400
x . . .	34 . . .	114 . . .	300 . . .	966
y . . .	67 . . .	78 . . .	201 . . .	6740
z . . .	42 . . .	91 . . .	106 . . .	120

cz	9	A muszka császár	812
az	1	A szárdinai király	770
de	234	hadsereg	700
hogy	72	előrenyomult	576
mely	45	visszaveretett	62
ki	7		

P. o. A muszka császár a jövő tavaszra Pestre jő. Ez irás szerint ezt számokkal így lehetne kifejezni: 1. 812. 1. 57. 58. 32. 58. 56. 6. 32. 6. 52. 42. 59. 6. 21. 37. 52. 56. 37. 57. 58. 54. De így is kilehetne azt fejezni: 1. 812. 1. 80. 79. 94. 129. 104. 19. 1266. 500. 1370. 120. 548. 46. 999. 900. 103. 925. 108. 201. 105. 7654. 5886.

E betűkön kívül még bizonyos jeleket is használnak, melyek meghatározása az önkénytől függ. Mindenki belátja, hogy az ily írásmódot nem nagy mesterség kitalálni; sokkal nehezebb, sőt majd nem lehetetlen azonban az ily írásnak a beavatlan általi elolvasása.

Ha valamely politikai ügynök követségére vagy valamely más politikai küldetésre indul, háromféle táblácskát adnak neki. Az egyikfeléken a rendes *abc* s azon nevek, szavak, melyekre a titkos írásban külön jelek vannak, nyomtatvák s egyéb semmi. Ezek tehát űrlapok (*blanquette*.) A másikfeléken már az űrlapok kéziratlan ki vannak töltve t. i. mindegyik betű a szó mellé annak titkos irási jegye is oda van írva, téve, még pedig *abc*-rendben. A harmadik-féle táblácskák a számok vannak elsorolva rendben a legkisebbtől a legnagyobbig, s mindegyik mellé oda téve, hogy miféle betűt vagy jelet, szót kell jelentenie. Ha az ügynökhöz hazulról titkos írású levelet küldenek, ő az azon levő számok jelentését ez utolsó táblácska segítségével rövid idő múlva kifürkészheti. A táblácskák háromféle neme közül az elől említett űrlapok azért szükségesek, mert az ily írásmód sokszor változik, mikor is aztán az ügynök, a beirt táblácskát eltépi, s az új változott írásjeleket az űrlapok több példányára szépen beírálja. E beirt lapok aztán mindig előtte vannak, mikor titkos sürgőnyt ír, mert azokról nézi le, hogy az irandó betűk s szavak helyett miféle számokat kell pingálni.

A titkos irás e nemét találták még eddig a diplomaták legjobbnak és legkönnyebbnek. A politikai ügynököknek felettle kell ügyelni, hogy a számokat el ne vétse, mert ezáltal helyrehozhatlan zavart okozhat, mi talán nem mindig sül el oly jól, mint az, melyet itt el fogunk mesélni.

III. Fridrik brandenburgi választófejedelem a 18-ik század elején azon tervet forgatta elméjében, hogy a porosz király címet és rangot elnyerhesse, a mi csak a német császár beleegyezésével történhetett meg. Tehát ez érdemben alkudozásokat kezdett a bécsi udvarral, melyeknek végehossza nem volt; mert mindig újabbnál újabb akadályok üték föl fejüket. A porosz követ a bécsi udvarnál, báró Bartholdi, a főnebbihez hasonló titkos írással élt levelezésénél, melynek névsorozatában Wolf jezsuita atya neve is fel volt jegyezve, ki akkor a bécsi udvarnál a politika titkos rugóinak mozgatására igen nagy befolyással bírt. A 24 a brandenburgi választófejedelem, 110 a császárt s 116 Wolfot jelenté. Egyszer a követ azt akarta írni, hogy az ügy előmozdítására szükséges volna, hogy 24 (a vál. fejd.) saját kezűleg levelet írjon a 110-(császár)-hoz; a 110 helyet azonban a sietség közt 116-ot talált írni. A sürgöny értelme tehát most ez volt: Szükséges volna, hogy a választófejedelem sajátkezűleg levelet írjon Wolf atyának.

III. Fridrik készséggel hajolt a tanácsra s azonnal irt Wolf atyának sajátkezűleg, hogy ügyében lenne segítségére s e mellett ígéretekkel is elhalmozta. Wolf atyát igen meglepte e levél s felettle hűségének, el is határozta, hogy mindent elkövet, mi tőle telik. Az eredmény az volt, hogy III. Fridrik kívánalmának útját álló akadályok rövid időn mind eltűntek s ő porosz királylyá lett.

A titkos irás egyébiránt, nem a mai kor találmánya. Mihelyt az irás általánosabban el volt terjedve, azonnal akadtak olyanok, kik hogy titkaikat távollevőkkel közölhessék, oly írásmódot gondoltak ki, melyet csak a beavatott érthetett meg. Az államügyek, a ravaszság, szerelem, leggyakrabban nyult ez eszközhöz.

Használtak oly tintát, melylyel ha valaki irt, a betűk látatlanok lettek, s csak az ahhoz értő olvashatta el azokat; irtak oly elkészített papírra, mely az avatatlan előtt szintén elolvashatanná tette a betűket; mások ismét egészen közönséges tárgyakról látszottak írni, holott a szavak mindegyikének más értelme volt, mint a mit jelentett.

A titkos irás egyik legrégibb s tán legotrombább neméről Herodot emlékezik. Kiválasztottak valamely bizalmas rabszolgát, fejét teljesen csupaszra beretválták s rá irták a titkos sürgőnyt. A rabszolga azonban most, mint afféle államfogoly, őrizet alatt maradt, míg fején a haj a közönséges nagyságig ismét meg nem nőtt. Ezzel utnak bocsáták valamely jelentéktelen szóbeli üzenettel bizva meg. A kellő helyre érve, bevárta az alkalmat, míg az illetővel, kinek titka szólt, találkozott s alkalom nyílt haját ismét leberetválni, hogy az olvashassa a neki szóló ígéket, melyeket aztán a fejről véggé letörölt. A rabszolga így a legnagyobb titkok hordozója lehetett, melyekről azonban ő maga mitsem tudott.

Magából értetik, hogy a titkos közlések ez eszköze csak ritkán s egyedül oly dolgoknál volt alkalmazható, melyeket halasztani is lehetett; de épen ezért nem is jött igen divatba.

Ehhez hasonlót említnek, a persa királyi udvar egyik előkelő emberéről Harpagusról, a ki, Cyrus persa királylyal némely fontos tanácsokat ahajtott volna közölni. De mivel Cyrus távol, az ellenség földén volt, mely az utakat szoroson elzárta, azért Harpagusnak valamely cselhez kellett folyamodnia. Ugyanis egy nyúl hasbőrét kissé felhasítá s ez alá dugta a darab papirozt, melyre közlését írta. A nyulat bizalmas emberére bizta azon utasítással, hogy azt Cyrusnak adja s kérje őt, miszerint bőrét ő maga, saját kezeivel húzza le, tanuk jelen nem létében.

Hasonló ehhez azon eszköz, melyhez folyamodott bizonyos Demokratés nevű spártai, ki mint menekült Persiában tartózkodván, hallá, hogy Xerxes Görögországot el akarja önteni hadaival. Sokáig töprenkedett, hogy mi uton értesíthetné erről a spártaiakat. Végre cselhez nyult. Ugyanis az időben a görögök s persák írásra viaszszal vékonyan bevont falemezeket használtak, melyekre ércztűvel (*Styl*) felkarcolták a betűket. Demokratés ily tábláról a viaszt levakarta s a csupasz fára karcolta be erősen tudósítását s a viaszt azután ismét fölkenete, mint előbb volt. Ezt aztán haza küldte. A spártaiak eleinte nem bírták kitalálni, mire való ez üres viasztábla, míg nem Gorgo, Leonidás neje azon sejtésére nem hallgattak, hogy a viaszt kell levenni a fáról s azonnal látni fogják, mit akar a tudósító. A spártaiak így értesülve Xerxes tervéről, ezt közölték a többi görögökkel is.

A titkos irás egy neme volt a görögök által divatozott *Skytala*, melyet Plutarch leírásából ismerünk. Szerinte, ha a hadvezér háboruba indul, két egyenlően vastag s hosszú pálcát készítenek. Egyiket a vezér elviszi magával, a másikat otthon tartják. Ha most egyik vagy másik részről titkos tudósítást akarnak küldeni, előveszik a *Skytalát*, s csavarosan szalagkép szíronyt (*pergament*) tekernek rá végig, úgy azonban, hogy a botot egészen betakarja s bár szélei érintkeznek, de egymást fedniök nem szabad. Most a titkos tudósítást s szíronyra írják a bot hosszában. Ezután a szíronyt letekerik, elküldik, mely ha valakinek kezébe kerül is, nem olvashatja el, mert a szíronyszalagon a betűk el vannak szórva, sőt ha pálczára tekerik, ez esetben is csak akkor olvasható, ha a pálcza az eredeti pálczával vastagságban egyenlő, különben a föltekérésnél a sorok s betűk nem esnek össze.

Ellenben odahaza azonnal olvashatók, mihelyt a rendes pálczára tekerték.

Egyébiránt e titkos irás is felettle hiányos, mert a kinek kezébe került, kevés fejtörés után föltekérés nélkül is, rájöhetett, hogy az első sor írás-

nak, a szíronyon levő apró sorok közül, hányadik felel meg, s ha az elsőt kitalálta, akkor már könnyű volt az egész ördögség megfejtése.

Midőn még Spanyolország világraszóló hatalommal bírt, uralkodói követekkel már titkos írásban leveleztek. Az egész írásmód vagy 50 titkos jellel, vagy betűvel bírt. Az avatatlankon kívül senkinek tudott azok nyomán elmenni, úgy hogy sokan boszorkányságot láttak a dologban. De a tizenhatodik században akadt ennek is megfejtője.

Negyedik Henrik francia király elfogtatván két ily sürgönyt, a megfejtéssel Viète nagy matematikust bizta meg, ki csakugyan meg is találta a kulcsot, s a spanyol udvar titkos írásának minden jegyeit felfedezte. Csak két év múlva jött rá a spanyol udvar, hogy titkának kulcsa a francia király kezében van, ki ez idő alatt titkos politikájába igen mélyen bepillantgatott.

A spanyol király egészen elszörnyedt, midőn ez tudomására jutott, s állítá, hogy a francia udvarnak ördöge van; midőn pedig meghallá, hogy

az egészet Viète matematikus fejté meg, ezt vádolta, hogy az ördögökkel s a rossz szellemekkel czimborál, s követség útján követelte, hogy szentszéki vizsgálat alá vonassék, s midőn panasza a francia udvarnál nem talált meghallgatásra, a pápához fordult vádjával, úgy hogy Viète csupán negyedik Henrik hatalmas védelmének köszönhető, hogy elevenen máglyára nem került.

Ezekből látjuk, hogy a titkos írás, mióta az ember írni tud, minden korban és időben divatban volt; a jelen korban pedig sokkal inkább el van terjedve, mint volt akármikor. Diplomáták, kereskedők, börzeüzérek stb., zsványok, számtalanszor folyamodnak ez eszközöz, midőn egymást valamely fontos dologról tudósítják, mit másoknak, de kivált vetélytársaiknak tudni nem szabad. — Ma már a titkos írás az üzletvilág mindennapi eszközévé kezd válni, s annyiféle lehet, a hányan használják, mert jeleket melyek értelmét más ne is sejttesse, sokkal könnyebb kigondolni, mint megfejteni.

T A R H A Z.

Magyar tűzokok Párisban.

Régebben említették a lapok, hogy Bolemann, kisujszállási gyógyszerész néhány tűzokkal Párisba szándékozik utazni, hogy azokat ott a francziák császára által gazdagon dotált állatgyűjteménynek átszolgáltassa. Ezen utazás s a madarak átadása a mult hónapban valóságga megtörtént s Bolemann ur ajándékát nemcsak szívesen fogadták, hanem a vállalkozónak alkalma volt, III. Napoleon császárnak a St. Cloudi palotában személyesen is bemutatni mind önmagát, mind három magyar tűzokját, melyek a sok bajjal járt utazás daczára, mely itthon már megszelidült madarait teljesen elvadította, szerencsésen megérkeztek rendeltetésök helyére. A császáron kívül a kis császári herczeg s más nagyok is megnézték a tűzokokat. Bolemann ur figyelme viszonzásaul s költségei kárpótlásaul Napoleon császártól egy értékes brillant-művet nyert. A három tűzok a boulognei erdőben létező állatseregletbe adatott, hol oly állatok őriztetnek, melyek Franciaországban nem találhatnák, de tenyésztésök kívánatos. Ez új hazájokban a három indigena közül az egyik him, mint halljuk, nem soká élhetne túl a hazájától elválást s néhány nap múlva már kimult, de a fenmaradt pár (him és nőstény) lassanként hozzá szokni iparkodik az új viszonyokhoz. Meg nem állhatjuk, hogy ezuttal a kedélyes *Kakas Mártonnak* ezen alkalomból született szép versét, az „Üstökös“ közelebbi számából ide át ne csempésszük:

MAGYAR MADARAK PÁRISBAN.

Szerencsés madarak! Be jó dolgokat van
Abba a Párisban!
Császárnak kertében, császárné kezéből
Rizszemeken hizva.
Vendégszerető nép édes csemegéit
Jó szóval tetézi;
Maga a császár is megáll előttetek
S gyönyörködve nézi
— Magyarok madarait. . .

Beszélnék hozzátok: kíváncsian várják,
Milyen hangotok van?
— Puszták madarai kalitkába zárva
Beszélni nem szoktak.
Tűzok szava kevés, akkor is szomorú:
Csak a fület sérti;
Idegen országban minek mondanák azt?
Hol senki sem érti
— Magyarok madarait. . .

Vagytok becsületben: — tudományos urak
Eljárnak hozzátok;
Arczképeiteket életleirással
Hozzák az újságok;
Fényes diplomáták nézik a mappákon:
Hol van Magyarország?
Nagy veszedelemmel végre rátalálnak, —
A honnan elhozták
— Magyarok madarait. . .

Ha értenék ezt a szomorú egy hangot,
Azt értenék abból:
„Fényes idegen nép! jó kedvű dalt ne várj
Honát vesztett rabtól. —
Van nekünk szép hazánk, mely a délibábnak
Tündértávtát iszsa;
Bölgög francia ur, nyisd meg a kalitkát,
S bocsásd oda vissza
— Magyarok madarait! . . .

Koháry- és Eszterházy- emlékek.

Léva, aug. 26.

A magyar nemzet legviszontagságosb, de egyuttal legfényesb korszakát állami életének a mahomedanizmus elleni küzdelmeiben találta föl. A büszke Bizáncz ledölte föltárta a kaput az áradatként rohanó ozman nép előtt, mely a nyugoti keresztényiséget előntéssel és megsemmítéssel fenyegeté. Majdnem a 15-dik század közepétől egész a 17-dik elhunytáig véres harcban állt bajnok magyarságunk a polgárisult Európa eme nyers ellenségével, s mégis rajta, a mozdíthatlan sziklán, mindenkor megtörttek amaz áradat hullámai. Midőn pedig az ottoman birodalom durva kezét hazánk szívére tette, az apró csatározások zaklatásai alatt erősen vértettünk. Ily csatározásoktól voltak gyakran látogatva Hont, Bars és Nyitra megyék, az esztergomi basák vérszomjas kirándulásaikor, — ilyekből maradt fenn Barsban két feledhetlen emlék. — Az egyik, a Dobók és Eszterházyak városától. Lévatól fél órára levő, garam-keszi sikon található Koháry, — a másik pedig, Bars nyugoti szélén, a nagy-vezekényi lejtőn felbő Eszterházy-emlék. Amott bajnok Koháry István 1664-ben esett el, mit az emlékkápolna nyugati oldalán levő ezen felirat is tanusít:

Ad Levam dextre Stephan pugnando Koháry
Pro Patria moritur Caesare proque Deo. —
In conflictu Generali Cum turcis habito
Die 19 juni anno Domini 1664 obtenta insigni victoria
Hoc loco occubuit. Ora itaque pro eodem
Requiescat in pace. —

itt pedig négy Eszterházy — László, Ferencz, Tamás és Gáspár 1652 aug. 26-án hősi halállal vértett el. — A dombos, erdőkoszoruzta vezekényi völgy és emlék leírását olvashatjuk a V. U. 1859. é. f. 18. sz. 209—11. lapjain.

Ezen történeti emlékeket akarták Bars, s különösen Léva férfiai mai napon megtisztelni és a kegyelet virágaiból font koszorúval földiszítani. — Először is a Koháry-emlék körül csoportosultunk, hol M. L. ur, mint a szomszéd helység derék fia, előadá röviden ezen emlék jelentőségét. A „Szózat“ eléneklése után, lévai első zenészünk jeles bandája által eljátszott, „Rakóczy“ kíséretében kocsikra ültünk, s mintegy ötvenen, Hont, Bars és Nyitrából az esztergomi káptalan nagyvezekényi dombos földjeire hajtottunk. Megérkezésünkkor, délutáni három óra körül lelkes szónoklatot tartott Sz. P. ref. lelkész ur, történeti multunk jelentősége és az Eszterházyak véres áldozata fölött. Eszterházy László 24 sebből vértett. — Az ezen ünnepélyt követő ebéd alatt nem hiányoztak pohárköszöntések hazánk jólété, virágzása, az Eszterházyak és a Királyhágón tul lakó erdélyi testvéreinkért.

Szentkeresztii.

Böngészet az élet és tudomány mezején.

(Folytatás.)

— Egy *chyromantha* (tenyérből jósló) Athén utcáján éléje állott Sokratesnek, ki Alcibiadessel, kedves fiatal barátjával ment beszélgetve, s elkéré balkezét a szende öregnek, jóslatot mondandó annak tenyeréből. — „Mit mond a tenyér?“ kérde a pajkos ifju, kiről megíratott, mikép mind az erényekben, mind a csintalanságban kitünő vala. — „Bocsánat, jó öreg! . . . mond egész tisztelettel a tenyérkém — önben nagy hajlandóság mutatkozik a *testi kéjek* élvezésére.“ — Alcibiades hahotára fakadt s megvond *orrát* a marokjónak (a régieknél annak, ki hazudott az orrát huzta meg az, ki rajta kapta őt a nem igaz beszéden). — „Ne illesd orrát a profétának, mondá szent hidegen az agg tanár, most egyszer igazat mondott. Egész életemben e nemtelen szenvedély ellen küzdött lelkem; s hogy legyőzhettem: az legdicsebb diadalom. Te pedig Alcibiad — kedves növendék! — tanuld meg, hogy mit a természet rajtad elkövet, azt nem tagadni, hanem ártatlanná kell tenned; tanuld meg azt is, mikép: az őszinteség leggyönyörűbb virága a fiatal kebelnek; de megterem a vén szívben is, ha parlagon nem hagyta, ha bűzös dudvákat nem ültetett egyszer természet belé.

— Midőn a megtestesült ártatlanság — *Sokrates* — a birák parancsára siralomházba hurczoltatott, meginnia ott a bürök-poharat, hozzá menvén egy közel nőrokona, előtte keservesen sirt. „Miért sirsz. jó asszony?“ kérde szelid bátyja. — „Oh mert meghozá a törvényszolga halálítéletedet, melynek következtében jövő napon meg kell halnod!“ . . . „Légy nyugodtan, rokon, ők csak ma mondhaták ki rám halálítéletöket, s tudom, hogy holnap megszünik életemmel fájdalom is; de biráimat a természet törvényadó és végrehajtó birája meg *születésök napján* halálra ítélte, s nem tudják határát a kinoknak, miket miattam fognak szenvedni!“ . . . „Csak az fáj lelkemnek — szóla ismét zokogva a nőrokon — hogy *ártatlannal* kell meghalnod!“ . . . „Épen azon örülj! . . . hát azt akarnád, hogy mint bűnös, mindnyájatoktól átkoztatva halnék meg?“

— *Nagy Sándor* királyi palotájának e vala irva homlokzatára: „Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.“ (A mit nem akarsz, hogy rajtad megtörténjék, ne tégy más ellen olyat.) Oh beh igazi királyi symbolum! — „Macte symbolo Alexander!“ (Embértársaid fölé emelt jelmondatod, Sándor!) mondá udvari bölcese N. Sándornak.

— *Socrates* állítása szerint: azon halandó jut el legegzenesebb uton a dicsőség templomába, a ki épen olyan, milyennek mások által kíván tartatni (si talis sis, qualis haberi velis). Ugyan ő, a kedves öreg, mondá azt is egy hetvenkedő fiatal embernek: qui se laudat, stultum laudat (ki magát dicséri, bolondot dicsér) Ily értelemben sok bolondja akadna mai időben Sokrates bácsinak.

— *Boleszlav*, ligniezi herczeg, a piatt halt meg hirtelen halállal, hogy: a negyvennap böjt után tizenhárom csirkét evett meg egy ülőhelyében.

— *Caligula* mindig selyem-kötelet hordott magával, hogy: ha valakinek kedve lenne őt megfojtani, valahogy valami szalmakötéllal vagy korpamadzaggal ne fojtsa meg.

Bartók G.

Irodalom és művészet.

b. — Megjelent: „*A magyar elem s ellenesei.*“ Irta Fényes Elek. — Szerző e röpiratában főleg azon gyanúsításokat s elferdítéseket czáfolja meg, melyeket Magyarország s a magyar nemzet irányában a német lapok legújabbban terjesztetni igyekeztek. — Könyvből a következő érdekes adatot közöljük. — Miután az 1857-ki összeírást, még maguk a hatóságok is felette hiányosnak ismerték el, azért szerző a vallásfelekezetek névtárából állította ki a következő kimutatást: Magyar- és Erdélyországban van 7,066,056 magyar, 2,154,789 román, 963,286 német, 1,105,208 tót, 366,019 szerb. 314,275 rusnyák. 51,360 horvát és 30,000 vindus ajku lakos, vagyis összesen 12,050,921 lakos. — Ebből világos, hogy Magyar- és Erdélyországban 7,066,056 magyarnak 4,984,865 nem-magyar állván szemben, az abszolút többség a magyarok részén van.

+ (Szabados János) költeményeire az előfizetési határidőt septe. 15-ig meghosszabbította, kérvén gyűjtőit, hogy az ivatek az előfizetők névsorának kinyomathatása végett ez új határidő alatt beküldeni sziveskedjenek.

+ (A „Sárospataki füzetek“) ez idei folyamának VII. füzeté következő tartalommal jelent meg: Beneke Eduárd Frigyes életrajza, Kórodi Lajostól. — Unióvitály a hazai r. kath. és protestansok közt, Filó Lajostól. — Zsinati követeinknek tájékozásul, Szalai Istvántól. — A zempléni hely. hitv. egyházmegye jegyzőkönyvéből, Hegedűs Lászlótól. — A b. keresztúri h. h. egyház levéltárából, Bárna Józseftől. — Igazgatói jelentés a h. h. szatmárnémetii algymnasium 1859—60. iskolai állapotáról. Bartók Gábortól. —

Értesítés a rimaszombati egyesült protestáns gymnasium 1859—60. tanévről, Terrai Károlytól. — Weber Endre és leánynevelő-intézete Rozsnyón, Szentpéteri Sámueltól.

⊙ Megjelent:

„Az eszmeelviség védelme, tapasztalati és értelmi álláspontu bölcsészeink ellen.“

Peti József, pesti prot. főiskolai tanártól. Ára 50 kr.

Tartalma: Igazolás. A bölcsészeti számára igényelt szabadság- és függetlenségről (Danielik J. székfoglalója). A tudásról általában, különösen pedig a bölcsészetről.

— A bölcsészeti szabadság mi- benléte. A bölcsészeti kétség. Az azonosság elve rendszerre kifejtve. Logika lélektani alapon fejtegetve (Brassaitól). Az eszmeelviség, mint reagens az élet prózája ellen. Szalay J. az anyag, szellem és lélek közti viszonyról irt értekezése. A bölcsészeti lényege és feladatáról (Somogyi K. értekezése). Záradék: Az eszme lényege.

+ Megjelent: „*A mármaros-szigeti helvét. hitv. nyilvános gymnasium értesítője 1859/60. évre.*“ Megnyitja P. Szathmáry Károlynak egy értekezése ily czim alatt: „Az élettudományok gymnasiumainkban.“ Az ötosztályu tanoda tanári testületét képezik: Szilágyi István igazgató, Lator Bálint, Fejér Bertalan, Kardos Károly, P. Szathmári Károly, Miskolczi Sándor rendes, és Batizi János, Ungi Károly segédtanárok. Az ötosztályban volt az év végén összesen 63 növendék, kik nemzetiségre nézve mind magyarok, vallásukra nézve pedig 1 rom. kath., 3 görög kath., 2 ágostai hitv. és 57 helvét hitvallásu.

+ Megjelent a Tüz Lörcinc által szerkesztett s Wodianer által kiadott „*Százszentendős naptár*“ 1861. évre. Böven el van látva verses és prózai humorisztikus olvasmánnyal, melyek számos fametszvényvel vannak illusztrálva.

+ (Kulini Nagy Benő), mint a „*Csokonai-album*“ szerkesztője, fölkéri a magyar írókat, hogy a közérdekű ügy tekintetéből, díj nélküli becses dolgozataikkal közreműködni s azokat f. é. okt. 1-ig hozzá Debreczenbe küldeni sziveskedjenek.

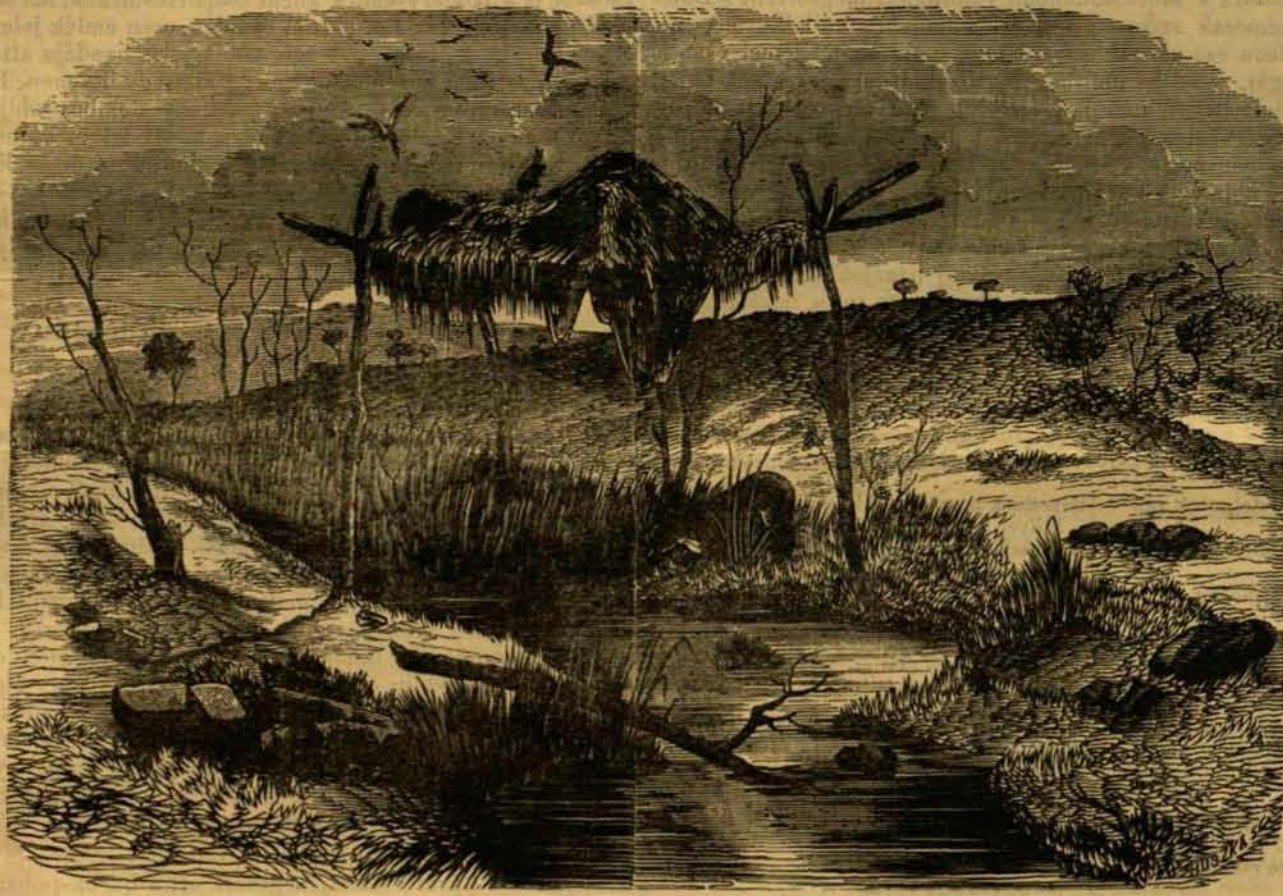
+ Megjelent: „*Talabér János költeményei.*“ Két vastag kötetben. Ajánlva van Ranolder János veszprémi püspök urnak. Kiállítására igen csinos. Ára 3 ujft. Kapható Krausz Hermann könyvkereskedőnél Veszprémben.

— (A Bakony leírása.) Hála tudósaink szorgalmának, a világhírű Bakony, a regényes kalandok és események eme gyakran választott színhelye sem lesz többé ismeretlen mesés tartomány. Egyik legbuzgóbb régiségbuvárunk, kit a lapunkban megjelent cikkeiről is ismer olvasóközönségünk, dr. Rómer Flóris, győri tanár és muzeumőr, közelebb egy érdekes és terjedelmes könyvet locsátott közzé ily czim alatt: „*A Bakony, terményrajzi és régészeti vázlat.*“ A csinosan nyomtatott könyv derék tudósunk fáradhatlan hangyaszorgalmáról, buvárlati és kutató tehetségéről tesz tanúságot; amellett oly népszerű, könnyű modorban ismerteti az ő Bakony és vidékének természetrajzi és régészeti nevezetességeit — melyek valóban meglepők — hogy e könyvet mint ép oly tanulságos mint nemesen mulattató olvasmányt legjobb lelkiismerettel ajánlhatjuk nemcsak a Bakony vidéke lakóinak figyelmébe, hanem mindazon távolabb lakó hazánkfiainak is, kiket a haza és kincseinek ismertetése érdekel, azaz: minden művelt magyar embernek. Ára a könyvnek 1 ft. 25 kr. Megjelent Győrött s kapható minden könyvtárban.

— (Biblia terjedése.) Jász-Kiserről írják: A V. U. 34. számában a Biblia terjedéséről olvasván, ösztönt nyertem arra, hogy közvétegyem a j.-kiséri népnek azon szép jellemvonását, melyet a Biblia terjesztésében mutatott. Ugyanis a mult télen először csak saját ügyemben menvén fel Pestre hoztam 10 Bibliát — mintegy százizelítőnek; annakutána többen kértek, hogy hoznék nekik is oly csinos s üdvességet tárgyazó könyvet; hozzájárulván még a néphez a szószékből buzditás is, 400-an feliratták magukat nálam — én pedig meghoztam — de ezeken kívül még mintegy 100 darab

iskolai könyvet — mely könyvek elkelése 4 nap alatt szintén megtörtént. — G. I.

— Szatmár, sept. 2-án 1860. Bartók Gábor és Kovács Márton, tisztelettel szólítják fel mindazokat, kik Szatmár és Németi egyházi és polg. történelmére aláírási ivatek el; méltóztassanak ivatek legfőlebb október 1-ső napjára beküldeni. E határnap után azok, kiknek nevei a könyvben mint aláírókéi — nem közöltethetnek; a könyvet emellett áron veendik. A műből, melyhez B. G. a püspöki és más levéltárakból sok és örökbecsű adatokat nyert, már két iv ki van nyomva.

Képek Ausztráliából: III. Egy sir. — (Lásd a szöveget 445. l.)

Az egész történelem, a tudva levő körülmények miatt, csak december végével hagyhatja el a sajtót. K. M.

+ (Haan Rezső „*Fátyolképek*“) czimű munkájára előfizetést nyit. Pénzbeküldési határidő sept. vége.

+ (A kolozvári nemzeti színháznál) alapítandó Széchenyi-dramajutalomra eddigelé 2095 ft. 27 kr. gyűlt össze.

+ (Aradon „*Bertácska-emlék*“ czimű csárdás) jelent meg; zongorára szerzé dr. Remetei Fülöpp Károly. Ára 50 kr.

Egyveleg.

⊙ (Furcsa jóvendölés.) Dr. Cumming, Irland egyik legjelesb hitszónoka, aug. 25-én Párisban szónoklatot tartott, melynek tárgya a zsidóknak Jeruzsálembé visszatérése volt. E beszédében többek közt jóvendöli, hogy 1867-ig a zsidók mind visszatérnek Jeruzsálembé, még pedig angol hajókon szállítva. E különös beszédet roppant sokaság hallgatta.

⊙ (Vassines utcák.) Amerikában, a városok utczáin, vassinek vannak lerakva, a teherkocsik könnyebb vontatása végett. Amerikában közelebb társulat alakult, mely Anglia s a többi Európa városait hasonló sinutakkal akarja ellátni. Az első kísérletet már Liverpoolban meg is tette s az jól sikerült.

⊙ (Fontolva haladás.) „Németországban épen kétszáz év szükséges, hogy egy ostobaság megszűnjék: e gy arra, hogy azt belássák, egy arra, hogy eltávolítsák.“ Ez a nagy Humboldt Sándor nyilatkozata, melyet egy hátrahagyott iratában fedeztek fel.

Egyház és iskola.

+ (Prot. gyűlési határozat.) Az ágost. hitv. dunántuli egyházkerületnek Győrött tartott legújabb gyűlésében, mint a „P. H.”-ban olvassuk, az ott jelen volt bányakerületi superintendens Székács indítványa folytán határozatba ment: keressék meg Ő Felsége, hogy a négy kerületnek törvényesen megválasztott superintendenseit hivatalukban megerősíteni méltóztassék; keressék meg továbbá Benedek tbszernagy ur annak kieszközlésére, hogy a kormány ezentul csak a superintendensek útján közlekedjék.

+ Megjelent: „A pannonhalmi szent Benedekiek rév-komáromi algymnásiumának tizedik programja az 1859/60 tanévben.” A tudósítványt ily című cikk nyitja meg: „Földrendések magyar hazánk határain, különösen városunkban; történeti adatok és kéziratok nyomán.” Saly Augustótól. Tanárok voltak: Brecka Aurél, egyszersmind igazgató, Nyulassy Antal, Vadász Lambert, Matkovits Adolf, Saly Augustus, Apa Benedek, kik összesen 100 tanórát tartottak hetenkint. A tanulók száma első félévben volt 88, a másodikban 84, kik nemzetiségükre nézve így oszlanak meg: magyar 70, lengyel 1, cseh 2, német 1, szerb 2, zsidó 14; vallásukra nézve: 59 rom. kath., 12 helv. val., 2 ágost. val., n. e. görög 2, zsidó 14.

+ Megjelent „1859/60-dik évi Értesítő a helv. hitv. debreczeni főgymnásiumról.” A tudósítvány statisztikai részét egy tudományos értekezés előzi meg e cím alatt: „A nyelv- és klassikai irodalmi tanulmányok fontossága korunkban és tanítézetünkben.” Imre Sándortól. Tanárok voltak: Félegyházi Benjamin, Gelenczei Pál, Imre Sándor, Kiss András, Kovács János, Ladányi Gedeon, Márk Pál, Osterlamm Ernő, egyszersmind igazgató, Szegedi Sándor, Szekeres Pál, Tóth József és Tüdős János. A legközelebb lefolyt tanév végén voltak a nyolcz osztályban összesen 508-an, kik közt volt 465 helv. hitv., 22 ágost. hitv., 3 rom. kath., 3 görög n. e. és 15 zsidó. Nemzetisége szerint az egész tanuló ifjúság magyar volt. A 8-ik osztály növendékei közül 11-en a nagyváradi gymnásiumban, 15-en pedig helyben tették le az érettségi vizsgát, kik mindnyájan képeseknek találtak felsőbb tudományokra.

b. — (A magyarországi premonstreiek) csornai konventje, a megholdogult Szenczy Imre halála által üresedésbe jött praelatusi méltóságra az új választást a jelen hó 3-ára tűzte ki, melyen főtiszt. Simor János, győri püspök fog elnökölni.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

b. — (Uj tükrök.) Nürnberg és Fürth között egy kis gyárhelységben oly tükröt készítenek, melyeknél a kénese-lemez helyett ezüstöt használnak. — Mondják, hogy e tükrök minden tekintetben jobbak az eddigieknél.

b. — (Uj aratógép.) Gál József ur Kecskeméten oly aratógépet talált fel, mely szétszedhető, s vele egy ember egy óra alatt 3000 ölnyi tért többet learthat.

△ (Ásvány-forrásaink) még mindig elhanyagolják, a mi nem annyira orvosaink hibája, hanem inkább azon körülménynek tulajdonítandó, hogy nincs vállalkozó, ki áruval kísérletet tenne. Pedig ásványvizeink közt elég van, mely a külföldi hasonmest fölülmulja. Így csak a czigelkai vizet említjük, melynek több orvos elsősegét ad a gleichenbergi Konstantin-forrás fölött.

△ (Építő-társulat.) A lapok egy építő-társulat alakulását hozzák indítványba, mely részvények útján fogna alakulni, s feladatául tűzné ki, Pesten a Dunapartot a sóháztól lefelé s az országutat a nemzeti Muzeumtól a vámhivatalig kiépíteni. A nevezett helyeken levő házakat vagy régi telkeket vévén útján fogná megszerezni.

Közintézetek, egyletek.

+ (A régiségeket ásató egyesület alakító gyűlése) jul. 15-én Déván a kaszinó termeiben tartotta meg, mely alkalommal a következők történtek: 1) Az egyesület ideiglenes elnökeül Barcsay László választott meg. 2) Számbavétettek a beküldött ívek s azokon feljegyzett részvények. 3) Felolvastattott Haynald Lajos püspök urnak az egyesülethez intézett irata, melyben az egyesület céljaira 100 ft. azaz öt részvénynyel járul. 4) Felolvastott egy egyes részvényes tag által fogalmazott „szabályvázolat.” 5) Részint ezen szabályvázolat, részint a gyűlésben megállított elvek alapján készített szabálytervezet kidolgozására, Keserü Ferenc elnökle alatt egy hét személyből álló bizottmány nevezetett ki. E bizottmány tagjai gr. Lázár Kálmán, dr. Lészay Dániel, Váradi Ádám, dr. Bruz Zsigmond, Jordán Domokos, s tollvivő Péterfi József. 6) Miután a beküldött ívek szerint alig száz részvény kelt el, határozatott, hogy az ivartó hazafiak újságilag szólítsanak fel, miszerint izeiket, ha több részvényeshez nincs reményük, aug. 19-kén, ellenkező esetben ezen év folytatn akár Dévára Keserü Ferenczhez, akár dr. Lészayhoz beküldeni sziveskedjenek. 7) A végleges alakító gyűlés aug. 19-re határozatott. Mire a gyűlés eloszlott. — Dr. Lészay Dániel, a programmal egybefüggőleg egyebek közt a következő megjegyzéseket teszi: A szóban forgó egyesület célja kivitelét az egyletek egyszerű alapjára fektette. Ötszáz részvényt kíván kibocsátani. Egy részvény 20 ft; mely egyszerre fizetetik be. Az ily uton begyűlendő tízezer fton, az erdélyi muzeumi egylet pénztárába leteendő, öttel kamatozó urbéri papírok vásároltatának. A számítás szerint jőne évenként kamat mintegy 750 ft. Minden évben csak ezen kamatösszeg erejéig történnék ásatás; a töke bántatlanul maradna. Az

egyesület bizonyos, a szabályok által meghatározandó évekre alakulna; azoknak elteltével minden kötelezettség megszűnik; kiki maga vagy maradéka részvénydíját a muzeumi egylet pénztárából a papírok értékeig kiveheti, vagy a vállalat tovább folytatására bennhagyhatja. Az ásatásokat az egyesület főleg a hajdani Sarmisegethusa, később Ulpia Trajana, most Várhelyen, nemkülönben a vezeli határon egy ismeretlen nevű római város területén fogja megkezdeni. A kormánytól kisajátítási rendeletet remél nyerhetni. A munka metzenseifiek által történnék meg. A fölfedezendő régiségek ideiglenesen egy konservator felügyelete alá bízottak. Az eredmény minden év végével a hazai hírlapok által köztudomásra juttatják. Az erdélyi Muzeum-egylet birand elsősegí joggal a talált tárgyakból választhatni s mérsékelt áron átvehetni, a mi tetszeni fog; azután a többi birodalmi muzeumok. A mi megmarad, arról az egyesület tetszése szerint rendelkezik. Végül dr. Lészay e zsenge vállalat pártolására hívja fel a közönséget. Az anyáról, a Muzeumról, úgy mond, gondoskodunk, ne felejtkezzünk meg ezen csecsemőről sem. Nem tagadhatni, a közelebbi időkben sok áldozat tétetett a haza s nemzeti becület oltárára; de ne fáradjunk ki az áldozathozásban, mert a mit a hazáért teszünk, azt önmagunkért teszünk.

Mi újság?

— Hivatalos helyről a következő igazítást veszszük: „Folyó évi aug. 12-én a Vasárnapi Ujság 33. számában, a szombathelyi érettségi vizsgálatról közölt hír oda igazítandó: hogy a 14 pályavégzett ifju közül három azért utasítottat vissza, mivel több tantárgyból találtatott igen gyengének.”

+ (Széchenyi szobra a Széchenyi-sétátéren.) Említők már a minap, hogy több lelkeshölgy adakozása folytán a Széchenyi-sétátéren szobrot fognak emelni az elhunyt legnagyobb magyarnak, s hogy e szobor még e nyár folytán lenne fölállítandó. Az e célra összeadott pénzt Szekrényessy József mint gyűjtő letéteménykép átadta már Oszvald Antalnak, mint a Széchenyi-sétátér alapítványi pénztárnokának; azonban, mint halljuk, a mű létrehozatala jövő évre van halasztva, a midőn majd a szobor leleplezése alkalmával nagyszerű ünnepély is fog rendeztetni a Széchenyi-sétátéren.

— A mohácsi csata évnapja. Aug. 29-én gyászmenzétet költő nemzeti ünnepet ültek a mohácsiak is. Tudva van ugyanis, hogy néhai Király József, pécsi püspök, ez előtt mintegy 50 évvel alapítványt tett, hogy Mohácson évenként istentisztelet tartassék az 1526. aug. 29-én elhullott magyarok és azok királya emlékéért. E célból ez idén is megtartott három nagy mise s ugyanannyi egyházi beszéd magyar, német és horvát nyelven, a városon kívül álló kalvárián, hol a szerencsétlen nap emlékére egy kápolna áll, s ebben látható II. Lajos király arcképe s a mohácsi csatát ábrázoló olajfestmény is. Ez idén is nagy számmal sereglettek össze a nemzet e nagy sirjához, köztök igen sokan valának a hazafias érzelmű bácskaiak. A magyar egyházi beszédet nt. Gauzer János, pécsmegyei áldozár és tanár mondotta, s a hallgatóság hazafiai érzelmeire nagy mértékben hatott. A vallásos szertartás után szétvált a közönség, s külön csoportozatokban hangzottak az áldomások a hazáért és egyetértésért.

— („Budapest” léghajó.) A népmulatságok Pesten sehogy sem akarnak sikerülni. Multkor említettük, minő szomorú véget ért Ulrik kolozsvári tüzművész tüzmutatványa a városligetben; hogy a palotai dinnyeünnepély mily fájó vallomásokra kényszeríti annak rendezőjét, alább közöljük; most a mult vasárnapra hirdett léghajózásról is megirhatjuk, hogy nem sült el. Népség roppant sokaságban jelent meg a városligetben, csak a „Budapest”-nek czimzett léghajó és vállalkozó hajósai nem jelentek meg, mert — mint mondták — a léghajó gömbje, midőn a pesti gázműhelyben nagy erővel töltögették, kilyukadt! Remélni lehet, hogy a mi haladt, el nem marad. „Budapest”-nek föl kell emelkednie!

+ (Báró Eötvös Józsefet erdélyi körútjában) mindenütt nagy tisztelettel és lelkesedéssel fogadták. A többi közt Segesvárt a szász polgárok előljárójuk élén 40 kocsival mentek egy pár mérföldnyire eléje, s midőn távozott, ugyanazon kitüntetéssel kísérték el a legnagyobb záporban. Különösen megemlítendő a szentlászlói szászok tisztelgése. Ugyanis a helység lakóit vezető első kocsin egy szász, egy magyar, egy oláh összeülve érkeztek a nemes báró elé, s jegyzőjük oly szívmelő beszédet tartott, melyet a jelen voltak nem győznek eléggé magasztalni — írja a „Hölgyfutár.”

+ (Brassóból) írják a „Hölgyfutárnak,” hogy ott aug. 25-én, Lucával kezdte meg előadásait a bukaresti kirándulásból hazavergődött magyar dalszintársulat. — Havi az adósok börtönében marasztaltatott, „Noble de Mirce s madame Waltherné” volt pénztárnokokat és kezelőket a konzulság s herczegség törvényszolgái még eddig nem tudták kézre keríteni, sok jólelkű magyar ember és román hitelező karban, a kolozsvári színház ruha- és könyvtára lefoglalva maradt.

+ (Stóger Ferencz tenorista hazánkfia) a hannoverai udvari operához szerződött 5000 tallér évi fizetésért.

⊙ (Henszlmann Imre tudós hazánkfia) Párisból, hol egy nagyszerű építészeti könyvön dolgozik, Pestre érkezett, s itt, mint tagja is az Akademiának, az Akadémia palotája építési tervét illető tanácskozásban résztvesz.

⊙ (A szegedi nőegylet), mint a horvátországi szűkölködők javára, Szegeden tánczvigalommal egybekapcsolt sorsjáték eredményét, 2029 ftot s 37 krt küldött be a pesti nőegyletnek oly célból, hogy ez összeg mielőbb rendeltetése helyére küldessék.

+ (Reményi Edéről) a „P. N.”-nak írják, hogy Lugoson hangversenyt azért nem tarthatott, mert eredetileg kitűzött programjától még a hatóság felszólítására sem akart eltérni, s később volt a hirdett hangversenytől az utolsó pillanatban visszalépni, s a már váltott jegyekért begyűlt pénzeket a közönségnek visszaszolgáltatni. Innen a művész Temesvárra ment, hova őt a kraassói nemesség nagy része követé. Itt is csak az utolsó tíz perczen vált el, ha vajjon felléphet-e Reményi, ha a ráérőszakolni megkísértett programváltozásba bele nem egyezik. Az ügy a közönség ohajtása szerint dűlt el. Azonban sz. István napján jött a parancs, melynek következtében kénytelen volt a Bánság egész területét 12 óra lefolyása alatt odahagyni. Távozása előtt értékes ezüst billikkel megrakott.

— (Szabó József tanár geológiai utazása.) Olvasóinkat bizonyosan érdekelné fogják azon egyes mozzanatok, melyek nálunk a tudomány érdekében történnek. Részünkről kötelességünknek ismerjük, koronként e térre fordítani a közönség figyelmét. Ezuttal a tudomány egyik legavatottabb buvárjáról tehetünk említést. Szabó József aldunai utjából, hová az Akadémia megbízásából geológiai tanulmányozás végett rándult le, Pestre érkezett vissza. Ő a magyar Alföld képződési viszonyaival foglalkozik már hosszabb idő óta, s ezek nyomozása visszautasíthatlanul felteszi, hogy a magyarhoni folyamrendszernek medre azelőtt nem volt oly mélyre vájva, hanem magasabban és így terjedtebben vagy számos ágakra oszolva folyt, s így hozta fokozottan létre azt, a mit *órvizi képletnek* nevez a geológia. Ezen kívánalomnak kulcsa a folyam rendszerünk lefolyásánál az aldunai szorosnál keresendő. Tudósnk lerándult ezen időszaknak geológiai nyomait keresendő. A Duna szorosa vagy 18 mérföldre terjed, és mégis Orsováig minden hasadék, a melynek meredek sziklafalai közé keskeny, de mély vízteret szorítva minden magyarhoni folyó vize egyesülve hömpölyög tova, kizárólag a hegyek emelkedésekor képződött, a kulcs az ország határain kívül volt még keresendő, és annak biztos nyoma meg is vannak a Vaskapunál. Ennek követei szerkezete, tul rajta a lépcsőzetes síkok képződése, azok hajlása, ásványos alkata s szövege mind összeegyeztethető azon magyarázattal, hogy a sziklák, a melyek most a Dunából a középpálsú viz színéig érnek fel, egykor az ottani legmagasabb sziklák voltak egy szintben, s ennek vízhatása az egész folyamrendszerünkön is visszahagyta nyomaikat. Idővel megporhanyult s eltávolodott a gát egy része s képződött tul a Vaskapun a második sík s így a harmadik, negyedik stb., míg végre a Vaskapu sziklái a mostani magasságra szálltak alá, s a hullámokkal jelenleg is untalan folytatják a küszködést. — A Vaskapun innen szintén számos biztos nyoma van annak, hogy a Duna egykor 20—22 öllel folyt magasabban. — Reméljük, hogy Szabó József ur tudományos vizsgálatainak itt dióhéjban előadott eredményeit nemsokára részletesen is fogjuk olvashatni.

⊙ (O'Sullivan, kir. belga követ a bécsi udvarnál), a mult héten Pestre érkezett.

Δ (Liszt Ferencnek) a francziák császára a becsületrend tisztikeresztjét küldte meg.

+ (A pesti szabók ügyességét) Párisban is mind jobban igénybe kezdi venni. A „P. H.” írja, hogy Willer férfiniszabó a b. Sándor utcában, ki pompás női mentéket is szokott készíteni, közelebb a divat fővárosából, Párisból számos megrendelést kapott magyar női mentékre, melyekért valóságos szép Napoleon-aranyakat küldtek a megrendelők.

— Losonczi, aug. 28-án írják: A Vasárnapi Ujságban legközelebb valami hivatalos tudósító Losonczi szellemi művelődéséről akarván szólni, annyit mond s pedig azt is, mint látszik gúnyból, hogy itt kuglival és kalabrióssal ölik az időt. A ki nem ismeri Losonczi, ennek az egész vidékre kiható közszellemét: a helytelen tudósításból jöhetne olyan gondolatra, hogy Losonczi valami bukkott szellemek kolóniája, hol nincs semmi nemesebb irány és munka, melylyel egyesek elfoglalnák magukat s eltöltenék idejüket. Azonban reméljük, sőt tudjuk, hogy sokkal jobb oldalról ismernek bennünket. A mellett, hogy virágzó kaszinóinkban minden jobb magyar lap és folyóirat feltalálható s nem olvasatlan: az egy év óta nemzeti ébredésnek minden sugarát felölelte Losonczi; minden nevezetesebb alkalmakkor maga köré gyűjti a vidéket, megosztja vele lelkesedését, nemzeti örömet, fájdalmat, mint ezt a Kazinczy, Széchenyi, s a legközelebb, Sz. István király emlékeztetőre tevő. Adott tehetsége szerint a Kazinczy-alapítványra; ajánlott maga a város a magyar Akademiára (mely azonban hatóságilag akkor tájban betiltatott), nemsokára egyesek adományát is veendi az Akadémia; ez s ehhez hasonló nem a közszellem élő tanubizonyosága-e? Hogy némelyek kalabrióssznak, vagy olykor a kaszinó udvarán levő Széchenyi-kertben kuglizva csendes mulatságot tartunk, az úgy hiszem, még nem mutat a szellemi művelődés pangására, mert a legszorgalmasab s legkomolyabb foglalkozásu művelt embernek is jólesik, sőt kell olykor egy kis szórakozás, mely épen nincs ellentétben a szellemi műveltséggel. A mi a színészetről részvétlenséget illeti: ez is éretlen beszéd! — Losonczi pártfogol mindig egy jó színészársulatot. Tanúságot tehet erről Pázmán és többen kik jól szervezett társulattal jelentek meg itt. Hogy az oly színészársulatot, mely valóságos karrikaturája a színésznek, s a mellett még a közérkölciségre is botránys, hogy ilyet, milyenhez már egy párszor volt szerencsétlenségünk, nem pártfogolunk, s jobb helyre adható pénzünket reájok nem vesztegetjük, ez úgyhiszem, inkább mellettünk bizonyít, s nem műveltségi pangásunk vagy elmaradásunkra mutat. — Hogy boldogabb időkben Losonczi virulobb, közszelleme még munkásabb leendő, vagy ha jó, a minnek jöni kell, leendő: a mult elég biztosíték. (Épen ott, hol ennyi jó szellem van, könnyen eltűnhetnek egy unalomszülte ártatlan megjegyzést. Kritikának ki vagyunk téve mindnyájan s törőke a mennyeknek országa. Szerk.)

— (Napfogyatkozás-szülte balvélemény.) Jul. 18. Tudjuk azt, hogy a 19-ik században élünk, s e kor a művelődést és fölvilágosodást tüzven ki főirányul, mi által a megfészelt régi előítéleteket már régen kitörle; de fájdalom, hogy még most is találatnak honunkban a felföldi hegyek rideg bérczei közt oly zugok, hová még a világosodás jóltevő napja be nem sugarozik. Például méltán megemlíthetem egy hazánk felső részén levő megye községének lelkészét, ki híveinek lelkébe a tiszta tudomány helyett ocsmány balvéleményeket plántálgat. A mit megmutatok onnan, hogy a legközelebb látott napfogyatkozást babonára vitte át, híveit ezen időben csaknem kétségbe ejté, azt állítván, hogy ha a napfogyatkozás barmaikat a legelőn találja, ezek vagy sorra betegeszenek, vagy pedig elvesznek, s így a szegény barmokat a hegyi legelőről (mely közel egy mérföldnyi távolságra esik a községtől) a fogyatkozást megelőző órákban bezavartatta, istállóba záratta, a szorgalmas munkásokat mezőkről, szőlőhegyekről behívatta, azt mondván, hogy munkájuknak azon időben sikere nem leendő s áldással nem fog megkoronázni. Azonfelül dobbal a községben riadót vetetett (a fölvilágosodottabb kis rész kaczagva nevette a lelkésznek ezen ámitó intézkedéseit); de a fölzaklatott nép borzalmas érzések közt várta be a rémitő tüneményt. — S mi lón belőle? — Felelet: *semmi!* — Hogy azután miként csillapítá le a kedélyeket, és az ámitásnak mi szint adott? még eddig nem tudom. — Illő dolog-e ez? egy lelkésznek ily tévutakra vezetni híveit? s alaptalanul úgy gondolkodni, hogy az örökjósú atya az ő teremtményeire egy tünemény által veszélyt hozzon? Lehetetlen, az ily eljárást a legkomolyabban nem hibáztatni. Tudnia kellene az illető lelkésznek, hogy mennyi baj, szomorú viszony s szerencsétlenség származott a műveletlenségéből s tudatlanságából. Föl kellene hát világosítani az alsóbb néposztályt is, hogy mindinkább emelkedjék értelme s a korral haladjon; ő gyújtson világot a sötétben tevélygőknek, ő vezesse egyenes s igaz utra még a hitőkben tántorgókat is! — *Bánhegyi.*

— Kabáról (Bihar) aug. 26-ól írják: Kabán folyó hó 25-én délben tűz támadván, egy szegény földműves háza, s egy másiknak széna- és gyékénykazalja megégett. A kár — mert biztosítva semmi sem volt — 150—170 forintra tehető; mi ugyan nem valami nagy összeg; de nagynak tűnik az fel, ha meggondoljuk, hogy az a károsultak egész nyári keresményével ér föl; s még borzasztóbb színben tűnik fel azok előtt, kik tudják, hogy nálunk minden udvar tele van most rakva takarmánnyal és nyomatásra váró asztagokkal. Csakis azon körülmény mentette meg a többi szomszédokat a veszélytől, hogy a tűz előtt egy terjedelmes mocsár feküdt, melyet átrepülni nem bírt. És miért vannak a nyomtatni való az udvarokon felhalmozva? kérhető valaki. Azért, mert határunk még tagosítatlan, s nincs hová építeni tanyákat. Még sem bír népünk megbarátkozni a tagosítás eszméjével! Hanem ha a most folyamatban lévő legelő elkülönítési per hercege Eszterházy Pál ő méltóságával lefoly: remélhető, hogy az uradalom költségén most készülő térképek és telekkönyv alapján költségkímélés tekintetéből is végrehajtatják a tagosítást. — Végre a takarás eredményéről annyit írhatok, hogy a földművelők eleinte táplált reményeikben többnyire csalatkoztak. Buza és kétszeres silányon fizetett, s szalmával jutalmazta a földművelőt. Széna bőven termett; a tengerhez szép reményeket kötünk. — *B. J.*

+ (Ingyen napszamosok.) Kecskemétről írják a „P. N.”-nak, hogy ott aug. 30-án különös esemény adta elő magát. Ugyanis e napon reggel válogatott, s a miveltebb osztályhoz tartozó egyéniségek lánczfűzért lehetett az épen befejezés pontján álló kath. felgymnasiumi épület állványzatán s a földélszerkezet lécein megpillantani, hogy egyesült erővel rakja fel a cserépfödelet. A nemes lelkesedéssel haladó munka csakhamar követőkre talált a helybeli népeességben kor-, nem-, rang- és valláskülönbsége nélkül. Lelkesültségükben annyira mentek, hogy a hazát éltetik s a Szózatot énekelék. Erre csakhamar a főnökség meghagyása folytán polgármesteri parancs érkezett, mely a gyermekeknek s szegényeknek a munka folytatását megengedve, a népség többi részét hazatakarodásra szólítja fel. Ekkor már közel volt a dél, s lécz hiánya miatt is a munka megszakadt. Délután a munkától hatóságilag eltiltott férfiak és hölgyek díszserege ismét megjelent, eleinte ugyan csak nézőnek, utóbb azonban ismét beleállt a munkába. Így folyt a dolog egész 6 óráig. Ekkor egy biztos jelent meg, s az ott levő építész elfogatta, a népet pedig különbeni fegyveres erő alkalmazása mellett, 10 perc alatt hazatakarodásra szólította fel. Azonban fegyveres erőre nem volt szükség; az építész is kibocsátott.

— (Jutalomdíjak előfizetők számára.) A „Kerti Gazdaság” kiadó-szerkesztője, Lukácsy Sándor, lapjának előfizetői között tenyészdejében nevelt néhány jeles állatot és kertészeti tárgyat szándékozik ingyen kisorsolni következő rendben: 1-ső nyertes egy telivér yorkshirei sertéskant nyerland, igen alkalmas a nyáj keresztezés általi nemesítésére. 2-dik nyertes 3 pár telivér tyukfajt nyerland három fajban, u. m. egypár conchinchinai, egypár belgiumi, és egypár páduai tyukfajt. 3-ik nyertes 30 faj legjelesebb és legújabb burgonyagyűjteményt, Polygonum Siboldii, Dioscorea Batatast, bab és borsó fajok gyűjteményét és egyéb akkorig rendelkezésére álló kertészeti cikkek. 4-ik nyertes egypár conchinchinai tyukfajt. 5-ik nyertes egy pár brama-putrai tyukfajt. 6-ik nyertes egypár belgiumi tyukfajt. 7-ik nyertes egypár szumatrai tyukfajt. 8-ik nyertes egypár páduai tyukfajt. 9, 10, 11 és 12-ik nyertes kertészeti tárgyakat, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 és 20-ik nyertesek a lap 1858-dik második félévi, 1859-dik egész évi folyamát és a „Kerti Gazdaság” könyvtárának két kötetét nyerland. A gyűjtők annyi sorsszámmal játszanak, a hány előfizetőt gyűjteni sziveskedtek. Az állatok ketrezeire, a kertészeti tárgyak göngyölgetésére és szállítására teendő költségek a t. nyerő által lesznek pótolandók. Ezen csekély kedvezményben — írja a nevezett lap — már csak azért is örömet részesítjük t. előfize-

tőinket, hogy pótolhassuk t. olvasóinknál azon érdeket, mit más szerkesztőtársaink ez évben a különösen érdekes politikai hírek közlésével nyújtottak olvasóinknak, — ezt mi nem tehetvén, tesszük tehát azt, mi módunkban van és hasznára egyenély a sors által választott előfizetőinknek.

— (A palotai dinnyeünnep, aug. 26-án.) Nem szözlöttünk eddig a Pest közelében fekvő Rákos-Palotán két héttel ezelőtt tartott dinnyeünnepéről. Tagadni nem lehet, hogy az nem úgy sült el, mint várni lehetett volna. Ez állításunkat igazolja most az ünnep rendezőjének, Lukácsy Sándornak nyilatkozata, mely a „Kertgazdaság“ sept. 1-i számában így hangzik:

„Dinnyeünnep Palotán. Augusztus 26-án valóságos megtartott; volt pedig oly népünnep, melyet azóta, hogy a restaurációk és instellatiók kimentek a divatból — nem láttunk, azzal a különbséggel mindazonáltal, hogy ez alkalommal sok volt a larvátus; de az idők is változtak azóta nagyban, és a közügyeknél ki nem zárja már többé a kiváltságos osztály más felebarátját, annál fogva ez alkalommal is eltűrte a 600 részvényes, hogy az ép részükre készített lakomán a többi 3000 is megosztott; legkevésbé sem értvén azon mesterséghez, hogy 4000 embert 5 árpa kenyérrel és két hallal megvendégelhessünk, nem csoda, ha a fraternizálás által felbátorodott amugy sem felettebb bátoratlan falusi nép a 20 akó jó bortól kedvet kapva, egy ökör és 20 ürü husát — és 1/2 mázsa lisztből készült turós csuszát bográcsostól, egy mázsa lisztből készült pogácsát és 1/2 mázsa lisztből készült turóslepényt kosarastól, abroszostól, 50 font zsirt és 3 akó uborkát bödönöstől, hordóستól, 50 iteze tarhonyát zsákostól, 80 darab fehér kenyeret, 800 görög, és 500 sárga dinnyét minden tányérral, pohárral, üvegekkel, világító lámpásostól együtt elemészett, — a morzsalékok pedig a palotai és újpesti kofák által a piacon folyvást árultatnak, és a pesti zsidó-piacon szerepelnek.

Ez némi alapvonalzatu képe a népszerű dinnyeünnepnek, — melynek elhallgatván a dologhoz szigoron nem tartozó részletességeit, — és a helyett, hogy ismételnénk mindazt, mit bel- s különösen a külföldi hírlapok egész hasábkban magasztalólag elmondanak, szölandunk egyedül arról, mi szigoron a dologhoz tartozik, jövő alkalommal, mire kiheverni hiszszük a népszerűség kamatjaira elhelyezett egypár száz felesleg forintunkat.

Ennél több veszett Buda vár alatt, — és — él magyar, áll Buda még!

— Lukácsy.

— (Égések aug. 14-e óta.) 14-én Felső-Fegyvernek (Hont), épület és készlet; 15-én Veszprém, épület; 16-án Arló (Borsod), épület; 17-én Uj-Szeged (Torontál), épület; Veszprém, épület; 18-án Duna-Földvár (Tolna), épület; Varsány (Nógrád), épület; 19-én Csorvasi pusztá (Békes-Csanád), buza; Kutas (Csongrád), gabona-készlet; 20-án Csongrád, épület; Békés (Csongrád), készlet; N.-Megyer (Szatmár), készlet; Kis-Kőrös (Pest), gabonakészlet; 21-én Nyék (Neckenmarkt) (Sopron), épület és készlet (14 ház); 23-án Paks (Tolna), 23 ház; Galantha (Pozsony), épület; Csataj (Nyitra), épület; Vörösvár (Nyitra), 17 ház és gabonakészlet; Szécsény (Nógrád), épület; Göncz-Ruszká (Abaúj), épület; Sz.-István-Baksa (Abaúj); 24-én Duna-Földvár (Tolna), épület; 25-én Mosocz (Thuróc), épület; 26-án Palota (Pest), épület; Hegyes-Halom (Strass-Somerein), Moson 19 ház és gabonakészlet, Modrafalva (Nyitra), épület; Verbo (Nyitra), épület; Uj-Szöny (Komárom), gabonakészlet; 28-án Gödöllő (Pest), épület; Alsó-Várad (Bars), épület; Palyin (Ung), épület; 29-én Nyék (Fehér), készlet; 31-én Sulkócz (Nyitra), 44 ház, 46 melléképület és készlet. — A Magyar biztosítótársaság biztosítottjai kármentesítésére mindazon helyeken, hol érdekelve volt, gyorsan intézkedett.

+ (Messze földről érkezett adomány.) Mint a nemzeti színházi nyugdíjintézet jegyzőjétől értesülünk, Vera Cruzból (Mexiko) egy ismeretlen 10 pftot küldött a nevezett intézet alapítókéjének gyarapítására. (Ha nem csalódunk, ez adakozó lapunk derék munkatársa, László Károly lesz, ki nek egy vera-eruzi levelét nemsokára közöljük. — Szerk.)

b.— (Garibaldi arczképe.) Egy aug. 15-iki miniszteri parancsnál fogva Garibaldinak külföldről, mint kereskedelmi cikk behozandó arczképei lefoglalandók s az országból visszautasítandók, a bent a birodalomban készültek pedig a sajtórend 22-ik §-a intézkedése alá esnek, azaz elkoboztatnak.

+ (A Havi-féle dalmütársaságnak), mely jelenleg Folinus vezetése alatt Brassóban működik, bukását a „Buk. Magy. Közlöny“ következő okokból származtatja: 1) E társaság igazgatója több ezer forint adóssággal volt terhelve, midőn ide vergődhetett s az előadásokat elkezdhetette. 2) A vendégek roppant drágán voltak szerződöttve, a kiknek díjazása és a rendkívül nagy napiköltség a bevétel annyira fölemésztették, hogy a rendes tagok fizetéséről és az adósság törlesztéséről szó sem lehetett. 3) A fizetés elmaradása miatt pártoskodás ütött ki maguk a tagok közt, mi a közönségre nem kedves benyomást tett. A ballet és Jekelfalusi ur olaszul és francziául éneklése újabb zavar és visszavonás okozója lön. 4) Midőn látták, hogy tele házak mellett is bukniok kell, a pénztárra nem ügyeltek, s csak akkor ébredtek föl, midőn látták, hogy Mirce teljhatalmulag szörja az aranyakat, hogy, mint később megtörtént, megszökhessék, zavarban hagyva a társaságot. A bukaresti közönségre e társulatnak — s ezt örömmel mondjuk — panasza nem lehet, a kóranyag magában a társaságban volt. Rosz számítás, belső vizsály és rosz pénzkezelés sietteték az anyagi elbukást. Talán nem hibázunk, ha így fejezzük ki magunkat: „e társulat már idejövetelekor el volt esve anyagilag, s az itt történtek csak sietteték az utolsó csapást.“

+ (Szinészi felhívás.) Folinus János a kolozsvári dalszintársaság igazgatója felszólítja a vidéken levő kardaloknokot, kik operákban jól be vannak tanulva, s társulatához szerződni kívánnak, hogy bérmentes leveleikkel öt Szebenben (hol társasága jelenleg működik) megkeresni sziveskedjenek.

+ (A Debreczenben építendő állandó színház ügyéről írják), hogy a városi tanács elhatározta a színházi életmunkálatokat még ez év folytán meg-téetni, hogy a jövő tavasszal az alapot letehessék. Ha az Ybl által beadott terv szerint készül, ugy 310,000 ftba fog kerülni.

△ (A szegedi halászsok) a Tiszából egy négy mázsás vizát fogtak ki, a mi igen ritka szerencsének nevezhető.

△ (Nagy angolna) Baján — írja az „Aldunai Lap“ — egy rófnyi hosszú angolnát fogtak ki a Dunából. — Ha már oly nagygyá lett, nőtt volna legalább egy ölessé! jegyző meg egy ember, a ki soha sincs megelégedve semmivel.

b.— (A párisi Notre-Dame) sekrestyét kirabolták s 800,000 frank értékű kincset oroztak el, melyből a Szajna folyóban már többet megtaláltak, hova a tolvajok valószínűleg azért rejték, hogy egyelőre a keresők elől biztosítsák.

b.— (Amerikában az egyletek száma véghetetlen.) A többek közt van egy tiszta inghordásra buzdító egylet is, melynek tagjai nemcsak maguk kötelesek teljesen tiszta ingben járni, hanem még másokat is hasonló cselekedetre ösztönözní.

— (Ritka derék háziur.) Nem régen halt meg Bécsben egy 5 házzal bíró pesti polgár, Schiller Ágoston Károly, ki végrendeletében egy intézkedett, hogy házai valamennyi lakójának a félévi házbér elengedtessek. A boldog zsellérek most félévig ingyen laknak s áldják emlékét a valóban ritka nagylelkűségű háziurnak, ki ezen szép tette által, egy időre legalább, egy általánosán köszívünek tartott osztály jó hírnevét állította helyre. Az összes lakók nevében Schmidt Antal, mint megbízott, a boldogult családjához intézett nyilvános köszönetet küldte be lapunkhoz.

A magyar Akademia palotája.

— (Heti kimutatás) a Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez beküldött adakozásokról:

XXXIII. közlés: Aradról Kalmár Samu 10 ft. — Budáról Bolyó Károly az ottani magántébodya segédorvosa 1 db. cs. arany. — Meszlenből (Vas) többen Csapli István evang. lelkész által 22 ft. — Ungmegyéből (a helység megnevezése nélkül) többen Pazar István reform. lelkész által 1 ft. és 1 db. kétpftos tallér. Összesen: 33 ft. 1 db. cs. arany és 1 db. kétpftos tallér.

Az eddigi I.—XXXII. közlésekkel együtt: 12,740 ft. 95 kr., 1 régi római arany, 1 huszados arany, 100 cs. arany, 21 kétpftos tallér, 1 orosz tallér, 6 újftos, 137 huszas, 2 negyedftos, 1 tizes, 1 db. 100 pftos és 10 db. 20pftos nemz. államkölesönkötelezvény.

— (Részletes kimutatás) a fentebbi adakozásokról, melyekhez többen járultak:

A Meszlenből küldött 22 ftnyi adakozási összegből 20 ftot több szegény meszleni lakos, a haza szerelmétől indítatva, fu-szállítással keresett fuvarjából rakogatott össze a m. Akademia részére, a többi 2 ftot a beküldő lelkész ur adta hozzá. Ily „tüntetések“ becslünk mi nagyra s ezek legszebb bizonyítványai a szélesen elterjedt hazafui érületnek! Eljenek a derék meszleni fuvarosok!

Ungmegyéből (kár, hogy a helység nevét kifeledé a beküldő) 1 ftot és 1 kétpftos tallért kaptunk oly faluból, hol szegény ugyan a nép, de meg vannak győződve s azt ohajtják: „hogy ne legyen egy magyar, ne egy ápolitja a magyar földnek, ki fillérrel ne járuljon oda, hol egy nemzet találkozik össze.“ Az adakozók nevei:

A kétpftos tallért adta: Pazar István ref. lelkész. — Az 1 fthoz járultak: Vig András, Kállai Antalné, Bán Ferencz, Kállai Miklós, Bán Miklós, Györke András, Kállai Ferenczné, ifj. Jakab János, id. Jakab János, Csóka József, Badó Ferencz, Györke János, Sebők Éva, Badó Anna, Györke József, Egri Menyhért isk. tanító, Nagy József, Bán József, Györke Miklós bíró, Davidovits Izik izraelita.

Szent István ünnepe a vidéken.

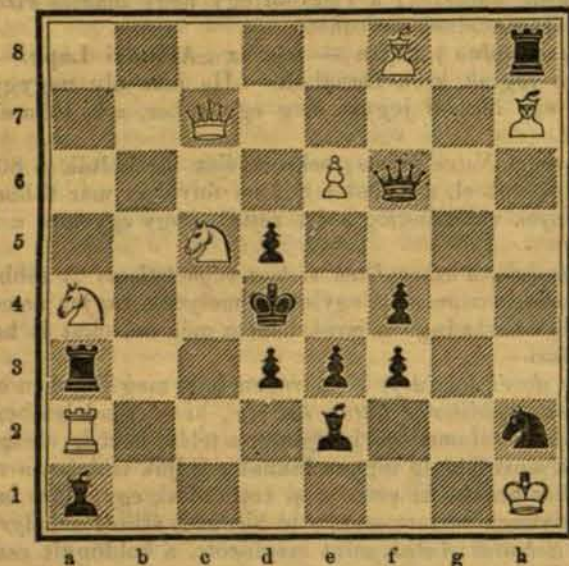
+ (Sz. István ünnepe Bethlenben.) Az ünnepély gr. Bethlen Ferencz palotája előtt vette kezdetét, mely fényesen ki volt világítva. Innen, a „Rákóczy“ s néhány magyar nótá elhuzása után „éljen a magyar“ kiáltással s a „Rákóczy-indulóval“ a román espereshez ment a tömeg. A román a magyart, a magyar viszont a román lelkesen élteté. A román esperes lakása előtt egy román M. ur román nyelven beszédet tartott, egyebek közt ezeket mondva: „Egy tövist ütöttek szivünkbe, a gyűlölet tövisét. Ezt ki kell tépni, nekünk egymást gyűlölni nem szabad. A közelebbi évek különösen arra valók voltak, hogy ilyesminek gondolatját is tépjük ki lelkünkől. A románoknak a magyarokkal testvéreleg kell élni, ez az egy — s nem az ámitgatásokra való hallgatás — a legbiztosabb ut, hogy alárendelt helyzetökből kiemelkedjenek“ stb. Innen a sokaság a ref. lelkészhez, azután pedig gr. Bethlen K. s végre gr. Bethlen Pálnéhoz ment, mindenütt egyenlő lelkesedést tanusítva. Végre a „Rákóczy“ mellett mindenki csendesen haza ment. — Mindezt a „K. Közlöny“-ben olvassuk.

+ (Szent István ünnepét Székesfehérvárott is), fényesen megünnepelték. Az egyházi szertartást maga a megyés püspök fényes papi segédlettel végezte. Az egyháziak által vitt szentereklyét számos ifjuság kivont karddal kísérel, követte az egyenruhás megyei hivatalnokok s báró Splényi Henrik és gr. Zichy Jenő urak által vezetett megyei és városi díszruhás honfiak s honleányok és minden rangu és rendű tömeg által. Istenitisztelet végeztével a főegyház ajtajánál megállt sokaság elzengé a Szózatot, s megindult a Széchenyi-utczába, hol a ref. templomban a Szózatot újra elénekelték. Délben társasbéd, este pedig népünnep rendeztetett.

SAKKJÁTÉK.

37-ik sz. feladvány. — Cselkó Györgytől (Pesten).

Sötét.

Világos.

Világos indul s 4-ik lépésre matot mond.

11-ik számú játszma.

LUSTIG Zs. és RÉCSI E. tanár között, Pesten 1858. október 8-án. Megjelent a „Berlini sakkújság”-ban.

Világos (Lustig).	Sötét (Récsi).	Világos (Lustig).	Sötét (Récsi).
1) e2-e4	e7-e5	11) Ff4-c7:†	Kd8-e8
2) f2-f4	e5-f4:	12) Fc7-g3	Vh4-e4:
3) Ff1-c4	Vd8-h4†	13) Hd5-c7†	Ke8-d8
4) Ke1-f1	g7-g5	14) Fc4-d5	Ve4-f5†
5) Hb1-c3	Ff8-g7	15) Vd1-f3	Vf5-f3:†
6) Hc3-d5	Ke8-d8	16) g2-f3:	Hg2-c6
7) a2-a4	b7-b5	17) Hc7-a8:	Fg7-d4:

E veszélyes és időelötti támadást Világos igen szépen verte vissza.

Sötétnek e húzása hibás, mert egy tisztjébe kerül.

8) Hg1-f3	Vh4-h6	18) Fd5-c6:	d7-c6:
9) Hf3-g5:	Vh6-g5:	19) Ba1-d1	c6-c5
10) Fc1-f4:	Vg5-h4	20) c2-c3 és nyer.	

A 32. számú feladvány megfejtése.

(A parabutyi gyárból.)

Világos.	Sötét.
1) Fh2-g1†	Kh5-g4
2) Bh1-h4†	Kg4-g3:
3) Fe4-f3	Kg3-h4:
4) Fg1-f2†	

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Lessen: Báró Meszéna István. — Temesvárott: Kalaba József. — Debreczenben: Sperger F., Molnár Ágoston, Horváth Pál és Saltzman Ignác. — Pesten: Cselkó György. — Kis-Kürtösön: Cs. K. — T.-Sz.-Miklós: Frankl A. — Nándson: Oláh Miklós. — Csongrádon: Keller Lajos. — F.-Töbörzsaön: Salamon László. — B.-Ujvároson: Kovács László. — Sz.-K.-Szabadján: Fürst Sándor. — Aradon: Kalmár Samu. — Szolnokon: Reisinger Imre. — S.-Patakon: Szivós Mihály. — Dárdán: Thavenet Lajos. — Jánosiban: Keszler István. — Héreházán: Kun Sándor. — Gy.-Fehérvárott: Horváth Lajos. — Mooron: Radványer J. — Tisza-Füreden: Nánás Gyula. — Rimassombaton: Baksay István.

Rövid értesítések. Nánás: Oláh Miklós. Ön a 31. sz. feladványt is helyesen fejtette meg. — Héreháza: K. S. és Debreczen: S. F. Ez egyszer nagyon sajnáljuk, hogy önöknek egyik feladványunk megfejthetőségére vonatkozó észrevételét igaznak kell ismernünk. Bár mennyire óvakodunk is minden legkisebb hibától, az, — habár nem gyakrabban, mint az angol és német lapoknál, — néha rajtuk is megtörténik; azért a

36. sz. feladványban a4-re egy ♖ állítását kérjük.

Színházi napló.

Péntek, aug. 31. Prielle Kornélia utolsó vendégjátékául, új szereposztással először: „Angyal és daemon.” Francia vigjáték 3 felv. A jó előadás érdeme legnagyobb mérvben a vendégművésznőt illette, ki finom, természetes játékaival az alkalommal is bebizonyította, hogy távolléte színházunktól, ha nem is kipótthatatlan, de minden esetre nagy veszteség; azért állandó szerződtetése, bizonyára a közvélemény helyesléseivel fogna találkozni. Szathmáryné ma nem volt oly szerencsés játékaival. Kár, hogy némi modorosságáról nem tud leszokni. A férfin szereplők közt különösen kiemelendő Feleki. Az est érdekességét emelte az is, hogy Arany Ferencz felvonások közt néhány magyar zenedarabot adott elő tárogatón, melyek némelyikét meg is ismételtették vele. Valami rendkívüli hatást nem csinált ugyan, de szíves fogadtatásban részesült. Úgyessége nagy, de a tárogató maga, mint más ily fuvószer nem való magánhangversenyekre. Be kell állítani a bandába a czinbalom mellé.

Szombat, szept. 1. „Ilka és a huszártoborzó.” Eredeti vig opera 3 felv. Zenéjét szerző Doppler Ferencz. Hollósy-L-né mellett meg kell említenünk a tehetséges Hofbauer Zsófit, kinek szép hangján kívül még az a jó tulajdona is van, hogy nemcsak énekel, de játszani is törekszik. Benza szokott jó kedvében volt.

Vasárnap, szept. 2. „Parlagi Jancsi.” Népszínmű 3 szakaszban. Ujan átdolgozta Szentpétery Zsigmond.

Hétfő, szept. 3. „Falusiak.” Eredeti vigjáték 3 felv. Irta Szigeti József.

Kedd, szept. 4. „Macbeth.” Opera 4 szakaszban. Zenéje Verditől.

Szerda, szept. 5. „Stuart Mária.” Történelmi szomorujáték 5 felv. Irta Schiller, fordította Kelmenfy László.

Csütörtök, szept. 6. Először: „A pénz-király, vagy: Egy a mi fajtánkból.” Színmű 2 felv. Irta Taylor Tom; fordította Tóth József. Felvonások előtt Nagy Jakab tilinkóművész magyar és oláh nótákat játszott bodzafatilinkóján.

Szerkesztői mondanivaló.

5274. A Debreczeni Közlönynek. Nem kell zokon venni, a mi nem arra való. Értsük meg egymást. Önök panaszt emeltek, hogy valamely Debreczenben megjelenendő könyvre Pestről egy előfizetőt sem kaptak. Esajnos tényt mi is közöltük, hozzátevéen ama rövid megjegyzést: „Okait nem fürkészi a D. Közlöny.” Nem hittük volna, hogy e pár szó érzékeny balmagyarazatokra szolgáltatson okot, s még külön is törjön ellenük szelíd lándsájjával a P. Naplóban egy debreczeni „irodalombarát.” Ama szavak rövid értelme az volt: Egy Debreczenben megjelenő magyar könyvre azért nem akad Pestről elég előfizető, mert a nagy és szép Pest, fájdalom, még most sem oly magyar város, minőnek a sors által rendelve van; hogy magyar könyvek és hírlapok még most is aránylag hasonlíthatlanul csekélyebb pártolásban részesülnek Pestről, mint a vidékről, hol a magyar olvasóközönségnek zöme lakik, daczára annak, hogy Pest a főváros és annyi vagyonszágnak s értelmiségnek középpontja. Előfizetők dolgában akár a sokkal kevesebb lakossal bíró Debreczen, akár Szeged, akár több más még kisebb vidéki város győzelmesen kiállja a varsenyit Pesttel. „Ez az körülbelől, a mit mi a fentebbi okok alatt értettünk, s a miket, midőn ott panaszt emeltek, csakugyan érdemes lett volna „fürkészní.” Különbönb teljes reménységgel várjuk, hogy az idő megczáfolja állításunkat s oly szerencsés körülményeket érrend meg végre a magyar irodalom is, hogy termékeinek legelső és legbiztosabb piaca — mint más nemzeteknél — a haza fővárosa legyen. Akkor a Debr. Közlöny és az „irodalombarát” is vigabb leend s talán „fityörészve legelteti nyáját.”

5275. Arad. K. S. Hogy ne örültünk volna a fölfedezésnek? A Drázus patakának, Sajónak és a Pozsallónak összes búbjai merültek fel képzeletünkben! Gyakori találkozást! 5276. B-r K-d. A czikkhez mellékelt német idézet ugy van írva, hogy nem lehet megérteni, pedig fontos volna. Eszünkbe jut az a Pesten mulató angol, a kinek nagyon megtetszett egy újabb népdalunk. A dallamot megtanulván, kérte magának a szöveget is. Leírták neki ilyenénképen:

„Jaj be fáj, jaj be fáj,
Fáj a szívem fáj, fáj stb.

Kapja magát az angol s leolvassa a sorokat hazája nyelvének olvasási szabályai szerint ilyenképen:

„Dseds bi feds, dseds bi feds,
Feds a szájvem, feds, feds stb.

Tessék ráismerni a magyar nótára!

5277. Aranyos-Megyes. F. K. Julius 5-én kelt becses levelére e napokban kaptunk az illető szerzőtől választ, még pedig a következő csonka versekben:

A mi halad, nem marad.
Várjon, kérem, regényt kap.
Bár későn, de minden bizonynyal.

5278. Nagyvárad. M. G. A szép vállalatához örömet nyujtunk segédkezett, s erre nézve várjuk ön további intézkedését. A velünk közölt program kiadható részét jövőre.

5279. Győr. Fama. Köszönjük a jeles tudósítást. Ezuttal, legalább a fótényekre nézve, már elkédtünk vele. Vette ön észre, hogy e tárgy, lapunk teréhez mérve, elég kimerítőleg volt már adva.

5280. Egy valakinek Csereháton. Ne feszegessük tovább ezt a dolgot. Mindkét oldalon jó akarat volt, s csak talbulgalmról szóhatnánk.

5281. Mohács. Nem adható.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-oros naptár	☉ Nap-		Izraelit. naptár	☾ Hold-	
			kelet	nyug.		kelet	nyug.
September			Aug. (6)		Elul R.		
9 Vasár.	6 15 BA. n.	6 14 Ad.	28 B 14 Móz.	5 30	6 25	22	11 2 2 53
10 Hétfő	Toletin. Mikl.	Jodok	29 Ján. fejt.	5 31	6 23	23	* * 3 38
11 Kedd	Protus. Jacz.	Protus	30 Sánd. Ján.	5 32	6 21	24	0 17 4 13
12 Szerda	Guido. Silv.	Tobiás	31 Bold. Assz.	5 34	6 19	25	1 37 4 44
13 Csütört	Móricz püsp.	Am. Mór	1 Septemb.	5 36	6 17	26 Semi-	3 0 5 8
14 Péntek	† Felmagasz.	Matern.	2 Mamant.	5 38	6 14	27 (ramis)	4 24 5 30
15 Szomb.	Hildegard sz.	Nikodém	3 Anthim p.	5 40	6 13	28 Sab.	5 50 5 53

Holdnegyed: ● Ujhöld 15-én 7 óra 12 perczkor reggel.

TARTALOM.

Bárá Vay Miklós (arczkép). — A holland költészetből. Zombory Gedő. — Bombonnel a párduczóló. — A delibáb. — Biró pálcza átadása (képpel). — Képek Ausztráliából (két képpel). — A titkos irás. — Tarhaz: Magyar tüzokok Párisban. — Koháry- és Eszterházy- emlékek. Böngészet. — Irodalom és művészet. Egyveleg. Egyház és iskola. Ipar, gazdaság, kereskedés, Közintézetek, egyletek. Mi újság? A magyar Akademia palotája. Szent István-ünnepe a vidéken. Sakkjáték. Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Heti naptár.

Felelős szerkesztő: Pákh Albert (lak. uri-utca 12. sz.)